

mel i sucre

PRENSA
CORONA

Obra Cultural Balear

SANT JOAN

Novembre de 1991 Núm.137

EN AQUEST NÚMERO HI TROBAREU

MEL I SUCRE - Novembre, núm. 137. Butlletí informatiu de l'Obra Cultural Balear a Sant Joan.

Local social: Casa de Cultura, carrer de Bellavista, 13 - Sant Joan (Mallorca) 07240.

Consell de redacció: Gracià Sánchez, Guillem Florit, Joan Sastre, Joan Font, Joan Moratinos, Mateu Sastre.

Tirada actual: 500 exemplars.

Els articles originals s'han d'entregar abans de dia 18 del mes en curs.

Nota: S'adverteix als possibles lectors de *mel i sucre* que aquesta revista, amb els seus escrits i comentaris, pot ferir la sensibilitat dels esperits no acostumats.

Dipòsit legal: 49.1983

Coberta: Fotografia del fibló, cedida per Pep Antich Jaume "Mandai".

Imprès a: Informacions Llevant s.a.
Passeig Ferrocarril, 1
Tel. 55 03 28 - Manacor

— **Notícies locals**

— **Notes legals sobre la moció de censura**, per Joan Matas.

— **La roda comença a girar**, per Mateu Sastre

— **Carta oberta als qui no donen mai la cara**, per Andreu Bauçà

— **El bou per la banya i l'home per la paraula. (Dues) Respostes a Arrel**, per Mateu Sastre

— **El fibló del 26 d'octubre de 1991**, per Miquel Company; **el camí del fibló**, per Joan Sastre.

— **Apunts d'història. La fàbrica de carbó**, per Arnau Company

— **Cançons de captar figues**, per Francesc Canuto

— **L'herbolari**, per Miquel Company i Guillem Florit.

— **Mel i sucre, dolcet dolcet**, per Joan Bauçà

— **Excursió**

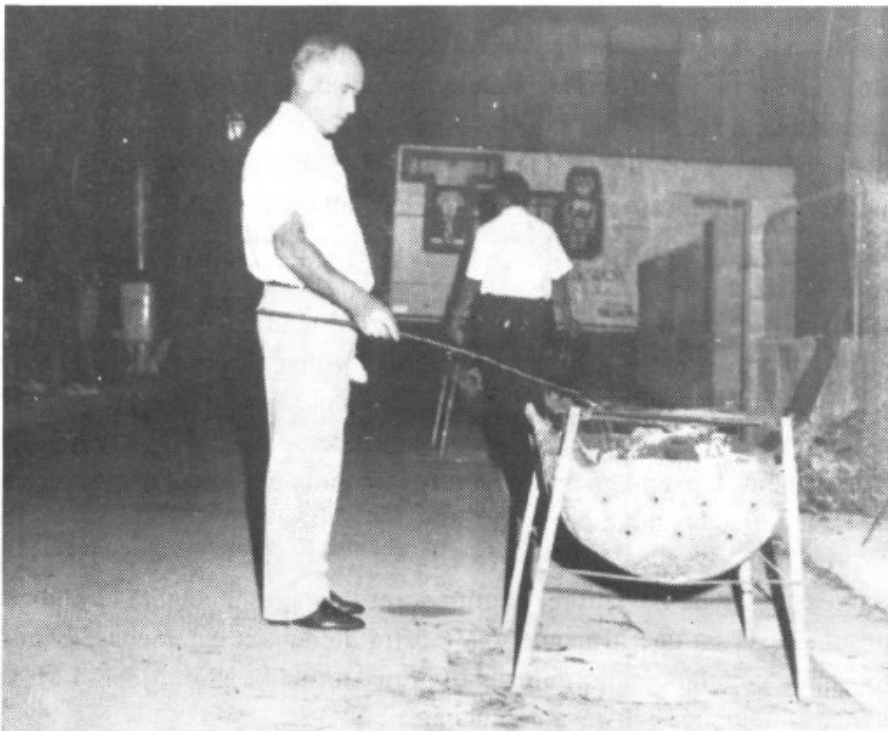
— **Aquest mes fa...**

— **Agenda**

Notícies locals

— El nostre col·laborador Josep Estelrich ha classificat els materials del Museu Parroquial de Sant Joan, creat fa una sèrie d'anys. Aquest treball permetrà que els investigadors i els curiosos puguin disposar, en el futur, d'un catàleg per servir-se eficaçment del Museu.

— La Peña Motorista celebrà la XXV edició de la popular Festa/Feste del Botifarró. Enguany, per primera vegada en bastants anys, el temps va acompanyar i la festa va ser un èxit de participació. Un d'aquells dies, el cupó dels ceccs anava il·lustrat amb un dibuix al·lusiú a la Festa/Feste, que està inclosa des de fa anys en l'anomenat Calendari Turfstic

— El dissabte 18 d'octubre hi va haver una apagada de llum a Sant Joan i altres pobles. A la vila va durar des de migdia fins a mitjan horabaixa. A més de la gent que tenia problemes per fer la seva feina n'hi havia de ben nerviosos perquè s'acostava l'hora d'un partit de futbol entre el Madrid i el Barça, els dos equips amb més seguidors a Sant Joan. És vergonyós que una empresa que diuen que està tan ben gestionada no sigui capaç de garantir un subministrament regular d'energia.

— Inexplicablement, AUMASA, la companyia concessionària dels transports públics entre Sant Joan i Palma, continua donant, impunement, un servei nefast. Dia 16 d'octubre va deixar penjat el públic devora el revolt d'en Pago. La gent tenia dues opcions: o arribar a Palma així com poguessin o esperar un grapat d'hores que arribàs un altre autocar.

— A mitjan octubre una font, desconeguda fins aleshores, va començar a rajar. Fetes les investigacions pertinents per mirar d'aprofitar l'aigua, va resultar que no era tal font, sinó un tub de la

xarxa d'aigua potable que perdia. És a dir, que es va tudar aigua durant una setmana, just devora cal batle, sense que ningú es dignàs a fer-hi res.

— Dins el capítol habitual d'accidents de trànsit, hem d'esmentar en Nino, el municipal de l'Ajuntament. Dia 19 a vespre, un dissabte, va estampar el cotxe devers els revolts de Son Rebassa. Per sort, tot el mal va ser per al vehicle.

— Dia tres de novembre ha fet vint anys que mossèn Gabriel Ferriol es va fer càrrec de la Parròquia de Sant Joan. Per celebrar-ho es va fer una missa solemne, al final de la qual el Consell Parroquial va retre un petit homenatge al rector.

— El darrer diumenge d'octubre la Peña Motorista va fer al circuit de Binifarda la prova de motocross corresponent a la tardor. Com és habitual, Sant Joan va ser durant unes hores el centre de reunió dels aficionats mallorquins a aquest esport.

— Les capelles adossades del Cementeri estan que cauen. Pareixia que la segona vegada que les feren les havien de fer bé, i no repetirien les mateixes errades. Però dia de Tots Sants tothom va poder comprovar que no en saben o no en volen saber. Tomen tenir uns crulls que hi passaria una mà. La cosa més greu és que les casetes ja estan totes venudes i s'han començat a utilitzar. De qui és la responsabilitat, del constructor que ho han fet malament o del venedor, l'Ajuntament, que ha acceptat una obra deficient, i l'ha venuda a preu de bona?

— L'Ajuntament de Vilafranca vol ampliar el seu terme municipal agafant una part dels termes veinats de Sant Joan i Petra. Concretament, de Sant Joan volen annexar-se les zones del Cremat, Horteta, Hortella, la Penya i l'hort de Son Gil. Aquesta notícia ha creat una certa polèmica a la vila. Hi ha gent que troba que no s'ha de donar res, d'altres que troben que es pot arribar a donar una part i la majoria que els és indiferent. L'Ajuntament de Sant Joan continua tractant els propietaris de finques de prop de Vilafranca com ciutadans de tercera.

— El passat dissabte 2 de novembre, el grup Aires de Pagesia celebrà el quinzè aniversari de la seva fundació amb una festa en què hi hagué una mostra de danses catalanes a càrrec dels Dansaires d'Iluro, de Mataró i balls populars mallorquins amb grups de Palma, Son Macià i Manacor, a més dels amfitrions. Per acabar hi hagué castanyes a balquena.

— L'estat del quarter de la Guàrdia Civil de Sant Joan és lamentable. Pertot arreu hi ha brutor, cauen les finestres i l'huracà del més passat encara va agreujar més la situació, ja que va fer uns grans forats a la teulada. Ara que l'edifici ha deixat de ser usat per la Guàrdia Civil, l'Ajuntament, que és el propietari del solar, hauria de demanar la reversió de l'edifici, abans que s'acabi d'esbucar.

— El darrer dia d'octubre va venir a Sant Joan la unitat d'extracció de l'Associació de Donants de Sang. La resposta dels santjoaners sembla que no va ser tan generosa com és habitual.

— Les voreres del camí que va al Cementeri s'han convertit en un abocador il·legal d'escombros. El lloc és de propietat municipal. S'hi tira tant de material que hi ha el perill que caigui dins el camí de Son Garrover que passa per baix. La gent que hi va no ho fa per falta de llocs adequats, sinó simplement per estalviar-se la petita quantitat que fan pagar a la pedrera nova per dur-hi escombros.

— El passat 26 d'octubre, Sant Joan va ser, tristament, notícia d'abast nacional. Fins i tot TV3 va parlar del cap de fibló que va fer tala dins el terme, sobretot dins el nucli urbà. Ni la gent més vella tenia memòria d'una cosa semblant. Devers la una i mitja del migdia, molta gent va aixecar el cap alarmada per un gran renouer, que va resultar ser produït per un fibló que va travessar el poble. Entrà pel collet que hi ha entre Consolació i el camp de futbol i va sortir per devora la farinera vella. El mal va ser molt important: va tomar una paret, va foradar teulades, va arrabassar uralites, se'n va dur arbres i pertot arreu va descompondre teulades i copejar cotxes. Les anècdotes també varen ser nombroses: varen trobar una vànova d'origen desconegut dins un corral, dins un altre un joc de persianes, varen veure volar una uralita transparent per damunt el campanar. L'Ajuntament ha obert una llista d'afectats.

— Els tres regidors del PP del grup majoritari de l'Ajuntament de Sant Joan i els regidors d'Unió Santjoanera i Arrel han presentat una moció de censura, per tomar el batle Joan Barceló Mesquida, d'UM, i posar en lloc seu en Gabriel Mora. El PP balear ha dit en un comunicat que no està d'acord amb la moció. Un regidor del PP de Sant Joan ha dit que la moció no ha estat idea seva, sinó que s'hi han adherit. Què voleu més?

— Enguany, per les Verges, s'han menjat bunyols però s'ha cantat poc. A la vila hi ha una bona parada de bunyols i orellanes que endolceixen els diumenges dels santjoaners i dels forans que s'hi aturen.

Els germans, Catalina Lluïsa, Maria Teresa, Joan Lluís i Maria Antònia Gayà i Bauçà agraeixen a tots els familiars, amics, coneguts i altres haver-nos fet més bo de dur el temps que ha durat la tempesta que ha sofert la nostra família i que ha segat la vida dels nostres pares, en Joan de Son Castanyer i n'Antònia de Gossalba.

fotos SASTRE

fotos de carnet al moment

c/ Bellavista, 44
tel. 52 63 98

BAR

CAN TRONCA

Palma, 1
tel. 52 60 97
Sant Joan

NOTES LEGALS SOBRE LA MOCIÓ DE CENSURA

Abans de començar, vull expressar que aquest article pretén únicament i exclusivament donar una visió objectiva de la moció de censura cenyint-me solament als aspectes legals regulats en la matèria.

La moció de censura al batle apareix per primera vegada en la Llei de Bases del Règim Local de 1985, en conseqüència amb el sistema parlamentari que inspira la nova organització municipal.

La moció de censura està regulada pel que fa al contingut formal i aprovació a l'article 197 de la Llei Orgànica del Règim Electoral General de 1985, modificat per la Llei Orgànica de 13 de març de 1991; pel que respecta al seu debat i procediment es regula pel Reglament d'Organització, Funcionament i Règim Jurídic de les Entitats Locals (ROF) de 1986.

Segons aquest darrer text, el ROF, la moció de censura és un mitjà de control i fiscalització de l'actuació dels òrgans de govern per part del Ple de la Corporació i té com a efecte la destitució del batle si prospera la moció de censura (art. 197.1 Llei Electoral).

La Llei Electoral disposa que la moció de censura ha de ser subscripta (és a dir, firmada) com a mínim per la majoria absoluta dels regidors. Això vol dir que la moció de censura ha de ser firmada per un nombre de regidors que sigui més de la meitat dels membres de la Corporació (per exemple: en el cas de Sant Joan, el nombre de membres de la Corporació és de nou, la majoria absoluta és cinc) i ha d'incloure un candidat a batle (art. 197.2 Llei Electoral) que pot ser qualsevol regidor (art 197.3), i no és necessari que sigui cap de llista.

La moció de censura ha de ser presentada al Registre General de l'Ajuntament (art. 107.2 ROF) i és discutida i votada en sessió extraordinària pel Ple de la Corporació Municipal en el termini de quinze dies, a comptar des de la seva presentació (art. 197.2 Llei Electoral).

Entre la presentació de la moció de censura i la celebració de la sessió extraordinària han de transcórrer, com a mínim, set dies (art. 107.3 ROF) i ha de ser convocada pel batle amb, com a mínim, dos dies hàbils d'antelació (art. 80.4 ROF). *

Feta la discussió de la moció de censura, se sotmet aquesta a votació i poden succeir dues coses:

— Que la moció de censura no prosperi. En aquest cas, el batle continua en el seu càrrec.

— Que la moció de censura prosperi, és a dir, que hi hagi majoria absoluta. Si prospera:

- el batle és destituït del seu càrrec (art. 197.1 Llei Electoral);

- es proclama batle el candidat proposat a la moció de censura (art. 197.2 Llei Electoral).

Finalment, la Llei Electoral prescriu en el darrer incís de l'article 197.2 que un regidor no pot subscriure durant el temps del seu mandat més que una moció de censura.

Per tant, si no es produeix cap dimissió o vacant en els membres de la corporació, no es pot presentar més que una sola moció de censura durant els quatre anys que dura el seu mandat.

Joan Matas Gayà

* La sessió extraordinària serà convocada expressament per discutir i votar la moció de censura i comptarà solament d'aquest punt a l'ordre del dia (art. 107.1 ROF).

LA RODA COMENÇA A GIRAR

Aquest darrers mesos han estat pròdigs en esdeveniments importants que, per poc bé que vagin i tots hi posem coratge, poden resultar quasibé definitius en l'evolució nacional de les Balears. Durant els mesos d'estiu va començar a prendre cos la consciència (consciència que molts ja teníem des de feia anys) que des de Madrid (la capital de l'estat espanyol) ens estaven fotent, en molts de sentits, però sobretot en l'econòmic. Des de diverses entitats ciutadanes i institucionals s'aixecaren veus reclamant més competències i un major control illenc en el finançament i l'administració dels recursos de les Balears. A finals d'estiu un partit parlamentari, PSM-NM, feia arribar una proposta a totes les institucions elegides democràticament (parlament balear, consells insulars, ajuntaments) en què es reclama el dret a l'autodeterminació del nostre poble i es recorden —i no es renuncia— als lligams històrics i econòmics que ens uneixen a les altres terres catalanes. Aquesta moció, si bé per ara només hi ha hagut dos ajuntaments (Llubí i Puigpunyent) que l'hagin aprovada, ha servit perquè en molts altres pobles (i al parlament i al consell de Mallorca) s'hagin aprovat altres mocions parel·les, aquest pic consensuades entre el PSOE i el PP, on en lloc d'autodeterminació s'hi diu autogovern.

Així mateix, el conseller d'Economia del Govern Balear, Alexandre Forcades, i el president de la Confederació d'Empresaris de les Balears, Francesc Albertí, s'han mostrat contundents en les afirmacions que han fet al respecte: des de "som una colònia econòmica", paraules que Francesc Albertí va dir a mitjan estiu, fins a "si tot el que es recapta a la comunitat, s'hi quedàs, hauríem doblat el producte interior brut", paraules d'Alexandre Forcades dites a finals d'octubre. Albertí encara va ser més contundent: "Ja n'hi ha prou de plorar i de suplicar a Madrid, ara és l'hora de cridar!". També cal destacar unes paraules de Jaume Santandreu, que va dir en una taula rodona sobre la independència: "La independència és per als iguals; si no som independents, no serem iguals."

A finals del mes d'octubre es presentava públicament la plataforma cívica per l'autogovern, integrada per nombroses entitats ciutadanes: UIB, CAEB, INESE, OCB, PIMEN, GOB, CCOO, STEI, UPM, Federació d'APAs i Federació d'AA.VV.; d'altra banda, ja hi ha hagut alguns batles mallorquins que s'han mostrat favorables cap a aquesta iniciativa, com els d'Ariany, Artà, Campanet, Santanyí i Sóller (això, quan estic escrivint aquestes retxes). En el manifest fet públic per la plataforma es reclama la reforma de l'Estatut d'autonomia, fixar el praspàs de competències i reclamar un finançament concertat amb el qual disposem de més doblers dels que ara ens envien des de Madrid. Així mateix, es reclama el reconeixement per al nostre poble dels mateixos drets que tenen els altres pobles de l'estat espanyol i que els representants polítics "no depenguin d'interessos partidistes ni de cap altre tipus de fora de les Balears (...) que es proposin tenir un projecte de país, una autonomia forta i un ple autogovern per construir-lo" Entre altres frases, en el manifest fet públic per la plataforma, hi ha aquestes paraules: "Ja n'hi ha prou d'haver d'anar a pidolar i demanar 'per favor' la reinversió a les Balears d'una petita part d'allò que pagam a l'estat i que ens fa falta per al bon funcionament del nostre país."

La roda ja ha començat a girar i poc a poc va agafant força. Ja són molts els que pensen que la situació actual no beneficia gens les Balears, i aquests molts ja es comencen a moure, a unir-se, a fer front comú contra la injustícia a què ens sotmeten des de Madrid. L'Ajuntament de Sant Joan té l'oportunitat històrica d'adherir-se a aquestes propostes per reforçar l'autogovern: la moció del PSM-NM reclamant el dret a l'autodeterminació i les propostes de la plataforma de defensa de l'autogovern.

Mateu Sastre i Joan

CARTA OBERTA ALS QUI NO DONEN MAI LA CARA

En primer lloc, i abans d'entrar en matèria, vull deixar ben clar que aquesta carta va dirigida únicament i exclusiva als redactors de la carta als redactors de la "Carta oberta al PSM-Sant Joan, a la seva veu i als seus militants". No va dirigida particularment a cap integrant de la llista d'ARREL ni a cap simpatitzant. Va dirigida, ja ho he dit, als il·luminats ideòlegs que la varen redactar.

Després de llegir la carta que un desconegut, fins aleshores, "departament de defensa d'ARREL" va adreçar al PSM de Sant Joan, mitjançant el "Mel i Sucre" del mes de setembre, el primer que vaig pensar va ser que el PSM no havia de contestar. Vaig parlar amb la gent de la llista, els afiliats (vuit en tenim) i alguns simpatitzants i arribarem a l'acord que el qui a títol personal volgués contestar ho fes, però que ningú no ho faria emparat en unes sigles. Perquè és molt fàcil caure en la temptació de l'insult, la mentida o la calúmia si saps que al final de l'escrit no hi hauràs de posar el teu nom. El que és difícil, quan un escriu un comunicat en nom d'una entitat, associació o partit polític, és esser mesurat i moderat, per evitar que problemes exclusivament personals s'hagin de convertir necessàriament en problemes entre grups.

De la lectura atenta de la carta només en puc treure dues conclusions molt clares: està plena de ressentiment i de demagògia. Perquè la primera impressió que en vaig extreure és que, a pesar d'anar signada per un col·lectiu, el seu llenguatge el seu contingut i els seus redactors semblen molt familiars. En lloc del comunicat d'un col·lectiu, pareix més aviat un intent de passar factura, per part d'un parell (2 o 3) de ressentits, a antics companys i amics. El fet no tendria una importància excessiva si signaven l'escrit i no s'amagaven davall les sigles d'una agrupació política, dins les quals supòs que hi ha diverses maneres d'entendre les coses, com passa a totes les agrupacions. Per tant, tot el que sigui generalitzar és perillós.

Tanmateix, personalment, em preocupa molt més la segona impressió: l'escrit, a més de vessar ressentiment i mala llet pels quatre costats, també està ple de DEMAGÒGIA.

Per demostrar aquesta demagògia, havia

tengut inicialment la idea de fer un experiment i publicar-lo en aquesta mateixa revista. Volia agafar la carta del "Departament de Defensa d'ARREL" i intercanviar els papers: on posa ARREL, substituir-ho per PSM-Sant Joan, i al revés. Si ho provau de fer, veureu que us quedarà una carta coherent, però carregada amb el mateix gran defecte: la demagògia. He desistit de publicar l'experiment, per la llargària de la carta, però us vull donar un exemple de com un mateix tassó pot ser mig ple o mig buit, segons qui sigui el qui se l'ha de beure. Tanmateix, el tassó sempre és el mateix.

Per exemple, on diu "Sí, un 23,4% dels vostres electors (62 en valors absoluts) a les municipals ha optat per un altre partit a les autonòmiques", jo podria dir "Som tan bons que, tot i que hem crescut molt a les autonòmiques, passant a Sant Joan del 10,21% l'any 1987 al 17,30% el 1991, encara hem tengut un increment major a les Locals, ja que hem passat del 10,30% al 22,84% durant el mateix període; hem tengut 66 vots més, un 33,2%, a l'Ajuntament que al Parlament". Davant aquests resultats, com podeu, senyors redactors de la carta, parlar de pèrdues? Podreu dir que el creixement ha estat menor, però dir que hi ha hagut pèrdues és DEMAGÒGIA.

També és demagògia dir que el PSM demanà a ARREL que reflexionàs i desaparegués del panorama polític. Vaig esser jo mateix que, en un article del maig de 1991, vaig demanar la reflexió i el vot als possibles votants d'ARREL. No va esser el PSM. (Recomanaria la relectura de l'article als redactors).

El PSM mai no pot haver dit que ARREL era "neonazi o ultradretà", per una senzilla raó: perquè el PSM a Sant Joan, com el PP o ARREL noté boca per parlar ni mans per escriure, ni cames per córrer. Els militants i els simpatitzants poden parlar i, per exemple, jo puc dir que el grup ARREL quan va néixer em pareixia simpàtic, o X, persona d'UM, pot dir que ARREL era una vergonya per a la democràcia o Y, persona del PSM, pot dir que ARREL és un grup neonazi o ultradretà. D'aquí a afirmar que tots els del PSM, tots els d'UM, tots els del PP o tots els d'ARREL pensen igual davant el

mateix tema hi ha tanta diferència com de la nit al dia. DEMAGÒGIA i comèdia.

Us queixau que el poder de la gent de més edat segueix intacte dins l'Ajuntament, mentre que el PSM ha començat una lluita quasibé fraticida. Bé, idò jo ara faré DEMAGÒGIA:

La gent de més edat comanda amb un batle que va obtenir sis (6) vots a la seva elecció: els seus i el d'ARREL. Ja ho heu oblidat? La gent de més edat no necessitava el vostre vot, ni els nostres, és clar, per comandar i, per tant, el vot d'ARREL va ser a canvi de qualque cosa? Era només un reconeixement envers el guanyador? Ja no són tan corruptes els qui manen ara com ho eren abans, segons denunciàveu al vostre segon programa electoral?

Lluita fraticida vol dir lluita entre germans. Si, segons vosaltres, il·lustres redactors, som germans, per què es va crear una altra llista i no va ser possible un acord que el PSM va intentar fins al darrer moment?

No esper contesta a aquestes preguntes, ja que tan sols poden contestar-se amb DEMAGÒGIA.

I fer demagògia també és afirmar que membres de la candidatura del PSM han publicat enveges i insults cap a ARREL al "Mel i Sucre". Es veu que els redactors tenen mala memòria, he de suposar que voluntària: de la candidatura del PSM només Francesc Nicolau ha escrit sobre ARREL, i no crec que mai ofensivament. Si no ho creis així, demostra-ho.

Dels qui no són de la candidatura, però sí del PSM, han escrit en Miquel Company, em Mateu Sastre i jo mateix. Particularment, no crec haver amollat enveges i insults i crec que si qualcú s'ha sentit ofès per un altre, és a aquest a qui s'han de dirigir les respostes, amb nom i llinatges, és clar. Si no, farem DEMAGÒGIA.

Acabaré dient que si algú, amb nom i llinatges, té ganes de contestar aquesta carta, li agrairia que abans fes dues reflexions. Primera: aquesta és una polèmica estèril i inútil entre persones incapaces d'arreglar les seves diferències personalment i civilitzadament. No és una polèmica entre ARREL i el PSM. Crec que tant un com l'altre han d'estar per damunt qualsevol polèmica infantil. Segona: si, a pesar de la primera reflexió, encara troba que val la pena contestar, m'agradaria suggerir-li que intenti, jo ho faig, no sé si amb èxit, que, al que escrigui, no li puguin aplicar aquella

dita tan mallorquina que diu que "l'ase va dir al porc orellut".

Si passa aquests dos garbells, només esper que no s'amagui davall unes sigles. No es poden carregar les culpes pròpies als altres. Evidentment, no respondré a aquestes darreres.

*Andreu Bauçà,
militant del PSM.*

ATIC. 150 m2, tot ext., 2 terrasses,
ampli saló, 4 dorm., cuina, 2
banys. Tel. 254 75 80

El seu pis

La clau

Crèdits hipotecaris per a la casa

EL BOU PER LA BANYA I L'HOME PER LA PARAULA (DUES) RESPOSTES A ARREL

Primer hauré d'aclarir el per què del subtítol: Les dues cartes, ambdues firmades per Arrel (per bé que "departaments" diferents: un Pere i un Joan fan un ase gran, podríem dir), s'assemblen tant com l'aigua al vi, els quals, com tothom sap, són dos líquids però poques més semblances tenen. Per tant, l'exposició d'aquest article es dividirà en dos apartats diferents que poc tendran a veure l'un amb l'altre.

D'altra banda, només pens respondre les acusacions —de vegades insinuacions— que es fan cap a mi, és a dir, em faig completament responsable —fa colló haver-ho de dir— del que he escrit i publicat, però no del que han escrit i publicat altres persones o entitats polítiques (encara que hi estigui d'acord no no hi estigui). Així mateix, tenc la impressió que voler establir un diàleg amb Arrel és com batre ferro fred o voler fer retxes dins la mar; però canten papers i menten barbes, senyors!

Bufar i xuclar no van a la par **"Carta oberta al PSM-Sant Joan a la seva gent i als seus militants"**

Aquesta carta comença amb una "nota prèvia" en la qual s'exculpa de tota possible responsabilitat en aquesta polèmica el PSM-NM a nivell illenc, cosa amb la qual hi estic completament d'acord. Dit això, també he de dir que des de la direcció d'aquest partit en tot moment s'ha estat d'acord amb l'actuació del PSM-NM a Sant Joan pel que fa a la qüestió electoral; per tant, la nota queda un poc fora de lloc i no he arribat a esbrinar-ne la utilitat.

Després ve una breu reflexió (o, almenys, així són qualificades aquestes primeres retxes) sobre qualcuna de les conseqüències de les darreres eleccions i, segons es diu, "sobre les primeres passes fetes dins l'Ajuntament pel sector jove"; aquestes han estat: "empeguement" de la gent d'Arrel —com a mínim dels que han escrit la carta— "davant la gent de més edat", provocat per una lluita "quasibé fraticida" entre, vull suposar i a parer d'Arrel-Departament de Defensa, aquest grup polític i el PSM-NM (a Sant Joan). Després segueix una altra mostra del tarannà

apocalíptic que ja vàrem poder veure que sortia als programes d'Arrel: "de seguir així podem aplegar tots (...) mai per mai se podrà tenir el mínim de confiança en la joventut."

Ni tants d'espants ni tants de plants! Començarem per això darrer, i ens hem de demanar, primer de tot, ¿qui ha de tenir confiança en la joventut? Vull suposar que tothom, de la mateixa manera que tothom ha de tenir confiança en els adults, en la gent gran i, com no, en els infants. La confiança no és dona per edats, sinó per persones, a tot estirar per grups de persones (quan aquests estan suficientment conjuntats com per actuar comunament). Per tant, la frase "mai per mai se podrà..." s'hauria de reconvertir en "mai per mai se podrà tenir el mínim de confiança en certes persones joves", o adultes, o velles, o fins i tot mortes, si és que als morts se'ls pot aplicar aquesta categoria. I aquí, encara que la lògica interna del paràgraf en qüestió, signat per Arrel, m'empeny a creure que es fa referència a Arrel mateix, aquí, dic, vull tomar a suposar que es refereixen al PSM-NM; si aquest fos el cas, són els votants, simpatitzants i militants d'aquesta candidatura qui ho ha de decidir, i pel que jo sé tota aquesta gent segueix amb la confiança depositada en els que conformen el partit nacionalista a Sant Joan. ¿Però, confiança en què? Iddò en el programa polític —i en la gent que, si en té oportunitat, el durà a terme— presentat per aquesta candidatura a les eleccions de maig d'enguany. També hi una altra casta de confiança: aquella que es té sobre la manera d'actuar de la gent o dels grups organitzats, és a dir, el PP-UM sap ben bé —en confia, vaja— que el PSM-NM té uns projectes i una actuació diferent dels seus pel que fa al govern municipal; de la mateixa manera, i a l'inrevés, que el PSM-NM també ho sap (i com ho sap US i ho hauria de saber Arrel). Per tant, es té confiança en el fet que tothom actuï així com, fins al moment, ha actuat; en aquest sentit he de dir que sempre he tengut plena confiança en l'actuació d'Arrel: sempre he estat convençut que el projecte que presentava era una estafa (llana negra no se tiny, al-lots), i que la seva actuació seguiria el mateix camí. Ho entenc, que la il·lusió hagi tornat "empeguement", i ho compartesc.

Pel que fa a això de "lluita fraticida", cal dir que tota agrupació política —quasibé per definició— està

exposada a la crítica pública, com qualsevol entitat ciutadana, i com qualsevol ciutadà que tengui una actuació pública; anomenar “lluïta fraticida” aquest aspecte és pixar fora de test. Ara bé, les circumstàncies pre, entre i post electorals han fet que hi hagi hagut tensions personals que han desvirtuat el debat polític. (I aquí he de repetir el que ja vaig dir en acabar l'article “Arrel: el confusionisme com a política”: m'he atès i m'atendré a les conseqüències —tan personals com polítiques— que provoquen les meves paraules; és a dir, i ho reiter, assumesc totes i cadascuna de les paraules que he escrit.) De tota manera, he de dir que en tot moment m'he centrat en el debat polític i que he defugit —i ho pens seguir fent— entrar en detalls personals, i als meus escrits em remet: no hi ha més cera que la que crema.

A continuació es fan una sèrie de preguntes directes al PSM- Sant Joan, les quals, però, les he interpretades com implícitament adreçades a mi (i també a altra gent, que al cap i a la fi són les persones que varen escriure sobre el procés electoral en general o sobre Arrel en particular). Aquestes són les preguntes, i les meves respostes:

“¿Per què feis aquesta política de desacreditació?”. Precisament és el vostre descrèdit que la fa possible, i no es tracta d'una “política”, sinó de crítiques cap a les vostres accions com a grup polític.

“¿Què esperau aconseguir amb tot això?”. Demostrar i fer públiques les contradiccions i la demagògia que Arrel ha fet servir durant la seva campanya electoral i ja dins la Sala.

“¿Més vots?”. No, el PSM a Sant Joan ha augmentat més de cent vots i, així mateix, del centenar de persones que han votat Arrel, n'hi havia ben pocs que haurien votat PSM a Sant Joan. Per altra banda, aquesta no és una qüestió de vots, sinó —i ho repetiré fins que us entri ben enquistat dins el cervell— d'actuacions públiques i de coherència amb aquestes actuacions.

“¿Més protagonisme?”. La segona part de la resposta anterior pot ben servir.

“¿És ràbia?”. Tres quarts del mateix brou.

“¿És impotència davant un fet evident?”. Ni és impotència ni sé quin és aquest “fet evident”.

Seguidament ve el gruix de la carta, desglossada en dotze punts en els quals es barregen indiscriminadament qüestions de vots, “búnkers”, comparació de programes electorals, justificacions diverses i, a la fi!, al·lusions als escrits objecte de la polèmica. Però, abans, s'afirma que Arrel és objecte d'una “agressió injustificable per part vostra”, referint-se (un pic més) a la gent del PSM de Sant Joan. Primer cal aclarir que el PSM a Sant Joan no ha publicat mai cap

escrit que faci referència a Arrel, si bé durant la campanya electoral es varen dir coses públicament sobre aquesta candidatura; tot el que s'ha publicat sobre Arrel ha estat firmat amb noms i llinatges (en el cas dels articles al Mel i Sucre sense firmar o amb pseudònim, és el consell de redacció de la revista qui se'n fa càrrec). Després he d'afegir que tot el que he dit sobre Arrel és plenament justificable —i així ho he fet!—; finalment, en cap moment he agredit ningú, sinó que he criticat un grup que es presentava a unes eleccions, que va treure un regidor i que ha tengut una actuació pública —com he demostrat— condemnable. Passaré, ara, a respondre els punts que fan referència al que he escrit (la resta, ja les contestaran els al·ludits si ho consideren convenient).

a) Arrel, efectivament, ha fet beneïtures, ha enganyat la gent i ha fet demagògia (i em remetré a l'article que vaig fer: “Arrel: el confusionisme com a doctrina”). b) Respecte a això de la “bona campanya publicitària” que Arrel ha fet, hi estic d'acord, però ja quin preu!; de tota manera, es recordarà que només un programa va arribar “arreu de Mallorca”, els altres dos no sortiren de Sant Joan; d'altra banda, m'estim més un ase qui m'enduga que no cavall qui me'n duga, i en aquest sentit el cavall d'arrel ja des del primer dia ha anat desbocat i sense brides. c) Les meves crítiques han estat prou clares (ni “tudetes de diners” ni res de res), i si des d'Arrel es vol contestar al meu article, que es faci amb arguments, no amb pardalades (i aquí diria allò de: Qui té el cul llogat, no seu quan vol). d) Pel que fa als “mateixos objectius” d'Arrel i del PSM, jo, de veres, no ho tenc tant clar, més que res perquè ningú ha dit quins són els objectius d'Arrel; els del PSM, dins l'Ajuntament de Sant Joan, han quedat prou clars al programa i a les actuacions públiques; per tant, abans de parlar d'objectius, cal definir-los. e) D'altra banda, molta de gent va entendre perfectament (“massa bé”, diria) les paraules d'Arrel, totes i cadascuna d'elles: formaven part d'una considerable estafa. f) La recollida de firmes va ser d'un cinisme fora mida: amb rialla als llavis i mentides per la boca, i molta d'insistència; però, com que mostrar les proves que en tenc seria fer un magre servei a persones que tenc per amigues, ho torn a afirmar sent conscient que no ho puc demostrar fefaentment. g) És lícit —i convenient— fer especulacions sobre la intenció de vot dels electors i sobre els paral·lelismes entre municipi i parlament; és lícit, sobretot, si hi ha unes bones bases per arribar a conclusions; i també és lícit —no crec que ho negui ningú— fer arribar aquestes conclusions a tothom (en aquest cas, a tothom que estigui subscript o llegeixi *Mel i Sucre*). El que heu de dir, en lloc de plorar

miques, és exposar la vostra versió amb arguments; tot això, és clar, si n'hi pot haver que justifiquin tot el muntatge d'Arrel. D'altra banda, no he fet brut en res —que ja no estàs brut— i no em pens desdir de res, entre altres causes perquè he demostrat molt del que he afirmat (i la resta, ja ho he dit, la puc demostrar); ah! i no sé si pens com Déu mana, el que puc assegurar és que dic públicament el que pens, i ha quedat prou clara la indirecta. Respecte dels números que feis sobre la “dissidència” en el PSM, de veres que són completament inútils, i un no arriba a sebre què s'hi vol fer entendre; si el que es vol dir és que hi ha hagut qualcú d'Arrel que ha votat PSM-NM a les autonòmiques, idò enhorabona! o mala sort!, què voleu que digui; puc assegurar que em va costar molt decidir de votar PSM-NM a les autonòmiques (l'altra opció era no votar), per qüestions polítiques que no vénen al cas.

Bé va!, i ell redolava “Les is sota els punts”

Ha parlat i ha fet tac!, també es podria dir del que ha firmat aquesta carta. Primer de tot cal esbrinar unes quantes qüestions d'estil que ens faran bona llum sobre les característiques i intencions d'aquesta carta en què, entre d'altres coses, qualcú em dedica una bona dosi d'insults. Va firmada pel “departament de psiquiatria” i en “atenció especial als al·lucinat en estat avançat”. La carta és escrita en primera persona (de vegades del plural, moltes del singular); hi ha molta d'insistència en la qüestió ortogràfica (reconec que me'n vaig riure, de les faltes aparegudes en els programes electorals d'Arrel; consider que és inadmissible que els escrits de partits polítics o entitats ciutadanes estiguin farcits de faltes, en canvi no diré res mai d'una persona que escrigui i faci faltes en els escrits de per ca seva, apunts o per mostrar als amics. Reconec que me'n vaig riure poc!); aquesta insistència es repeteix quan, des d'aquesta carta, s'intenta justificar el contingut dels programes, i s'hi dedica molt més espai que en la carta adreçada “al PSM-Sant Joan, a la seva veu i als seus militants”. De tot això en podem deduir dues coses —i ja em direu si són certes, aquestes suposicions, perquè reconec que no són més que suposicions, “xafarderies” que dirfeu—, i aquestes són: que “Les is sota els punts” ha estat escrit per una sola persona que, a la vegada, ha tengut un important paper en la redacció i el plantejament dels programes d'Arrel.

Aquesta persona té certes pretensions culturals que el fan caure en el més espantós dels ridículs quan afirma, per exemple, que em vaig servir del “recurs estilístic (...) conegut com tornar enrera (en cinema anglès flash-back)” en el meu article del número 133 de *Mel i Sucre*, quan no hi ha res que s'hi assembla en tot l'escrit; o quan tot seguit diu que “hi ha un aprofitament cultural més que discutible en quant a les seves intencions aclaridores” en el meu article, frase que he estat incapaç de capir del tot; o quan parla de “la ràpida endretització del PSM”, en què s'inventa una paraula sense haver-ne el sentit; o quan es proposen enigmes estúpids com el de la “dona blava molt coneguda de C.A.R.G.”. D'altra banda, cal que el psiquiatra d'Arrel aprengui a comptar: el meu article consta de més de 2.000 paraules, i no d'unes escasses dues-centes, com assegura en qualque lloc de l'article.

Hi ha un paràgraf molt important en què s'afirma que el programa del PSM-Sant Joan era “dictadet des de Ciutat”, afirmació que contrasta de valent amb l'encapçalament de la “carta oberta...”, en què es deia que el PSM-Mallorca quedava exonerat de tota culpa. Una contradicció tan flagrant entre aquests dues afirmacions, fa dubtar que hi hagi un mínim de coordinació —ideològica i fins i tot pràctica— entre el “departament de defensa” i el “departament de psiquiatria”. Supòs que amb aquesta acusació falsa, l'autor d'aquesta carta es pensava aferrar-se a les baules de la Sala i més bé s'aferra amb saliva dejuna als portallons de l'excussat de ca seva: No és res l'ansa del coll rompuda, que deia un beneit..

I ara hauria de repetir tot el que he dit molt més amunt, quan responia a la “carta oberta...”, i afegir unes quantes coses. Naturalment, només escriuré aquestes darreres. Qui hagi escrit “Les is sota els punts” ha aplicat al peu de la lletra el titular al discurs que fa a continuació: ha partit de la base que s'ha parlat malament d'ells i que cal respondre parlant malament dels que s'han atrevit a opinar (segons el seu cor, judica el dels altres, aquest personatge). Però ha deixat dos aspectes molt importants de banda: a) que el que he dit sobre Arrel ho he fonamentat a bastament; i b) que la crítica s'ha d'exercir amb arguments i no només amb insults i desqualificacions; en aquest sentit, en la carta del “departament de psiquiatria” hi ha massa insults per tan pocs arguments.

Passem ara a filar un poc prim: el redactor de “Les is sota els punts” es va fent una sèrie de preguntes sobre si “es pot confondre algú...” o si “és política confusionista...”, afirmar el que s'afirmà en els programes d'Arrel; i responc que efectivament ho és, i demagògica; ho és que de deu punts d'un programa polític, vuit siguin inversions i un proclami des del

segon lloc de la llista la reducció d'imposts; ho és que s'escrigui i prediqui que no es donaria el vot a ningú dins l'ajuntament i, tan aviat com s'entra, votar com a batle el candidat del PP-UM, i tot sense donar-ne cap classe d'explicació, encara ara és l'hora que Arrel digui públicament —bé ho podria fer el “departament de publicitat”— per què va votar PP-UM a la Sala, però supòs que això serà quan les gallines treuran dents; ho és insistir en el tema de les “comissions d'obres” quan s'ha votat a favor del batle, com també ho és no haver fet absolutament res dins l'ajuntament d'ençà que s'ha constituït més que dur les festes, i criticar altres partits per, segons ells, “no haver fet res”: primer cal treure's la busca de l'ull, abans de treure la del proïsme. Finalment, Arrel no només ha pactat amb UM (ja que el vot a l'elecció de batle s'ha d'interpretar com un vot *al batle* i no a la llista on aquest apareixia), sinó que, dos mesos després, ho ha fet amb el PP per desbancar UM de la batlia mitjançant una moció de censura (una altra cosa és que aquesta no surti endavant); podem suposar que Arrel pactaria amb tothom, fins i tot amb el PSM-NM, i m'agradaria que s'explicàs públicament que ha tret Arrel amb tots aquests pactes (dos, fins ara): encara hi ha molt per cixermar en el batzer d'Arrel.

I ara vull ressenyar unes quantes frases que, francament, m'han omplert de satisfacció perquè, efectivament, es reconeix part del que vaig escriure, com per exemple: “¿És per confondre algú que es publiqui un programet on s'expliquin les prioritats d'actuació com a gestors municipals d'una manera ingènua i no pas pretensiosa?” (alaba't ruc!), on es reconeix que es tracta d'un “programet” ingenu i “no pas pretensions”; més endavant es reconeix que aquest programa és “curt, petit i mal redactat”. Ara començam a anar! Curt, petit, mal redactat, demagògic i confusionista, per ser més exactes, i no només aquest programa, els altres també participen d'algunes d'aquestes característiques (per bé que el primer programa hagués passat per unes mans experimentades i concixedores de la gramàtica mallorquina). També diu que li agradat molt la meua facècia sobre el significat de la paraula “radical”; jo en vaig estar molt satisfet i puc assegurar que vaig riure de valent quan l'escrivia i l'explicava als coneguts.

En la part final de l'article hi ha una sèrie de màximes sobre política i relacions humanes de les quals no he entès el sentit que tenen dins l'escrit, sobretot perquè comencen i acaben en elles mateixes; és a dir, que com a cites estan molt bé (i això de “bé” que no es prengui literalment), però integrades dins l'article en qüestió queden fora de lloc: no s'entén per què hi són. Tot acaba amb un enfiloll d'insults (redéu

quin morro que gasta el psiquiatra!): “atibuixats, atotinats, ensumits i coquins que a cluques peguen clusques a tort i a dret ferint-se ells amb ells cada dos per tres per l'afany de culejar a les palpentes i que més els valdria ensumar una cuixa de senyora que posar-se cards a la boca o a la ploma”; insults que, de tota manera, s'havien iniciat molt abans: en el seu article, aquest puta beneit de psiquiatra, afirma que el que he escrit és una merda partidista sense preocupar-se per demostrar-ho; em tracta de borrarxo, de fer ús de psicòtrops “per gaudir d'una il·lusòria clarividència dels fets, més a prop d'una neurosi que d'una simple opinió equivocada” com també em tracta de mermat psíquicament; i tot això davant la impossibilitat de rebatre cap dels meus arguments. És a dir, practica la vella tàctica dels que s'han quedat sense arguments: intentar matar l'emissari en lloc de centrar-se en el discurs. Dit d'altra manera: intenta desqualificar-me emprant la mateixa tàctica que els nazis alemanys empraven amb els escriptors i periodistes jueus: els acusaven de borrarxos, de perversos i, pensant-se que era un insult, de jueus (a aquest puta psiquiatra beneit només li falta dir-me “xueta” per completar la trilogia). ¿I per què li dic puta psiquiatra beneit, a aquest personatge? Això de “puta” és un simple insult (no crec que cobri), “psiquiatra” perquè ell mateix firma així, i “beneit” perquè vol escriure i fer-nos empassar les seves idees pensant que la gent no té dos dits de front per capolar fins a convertir en polsim el seu discurs incoherent, contradictori i insultant. Així mateix, es tracta d'un covard, perquè tot i escriure en nom propi s'amaga darrera unes sigles; és un mentider (“dictadet des de Ciutat”, “el posat reaccionari i la ràpida endretització del PSM”); i és un estúpid perquè no ha cregut convenient ni tan sols intentar demostrar aquestes afirmacions (d'altra banda indemostrables), pensant que els estúpids serien els lectors que s'ho empassarien tot fil per randa; és a dir, aquest cretí es pensava anar a cobrar i ha estat agafat per deutes. Bons pets li surtin amb aquesta panxada!

Mateu Sastre i Joan

EL FIBLÓ DEL DIA 26 D'OCTUBRE DE 1991

Desgraciáda de Mallórca
que és lo que pássa?
No bastà mánya ni trássa
per contar-hò.
Un trist y funest tembló
se va sentir
el 15 de máig sense mentir
la matináda,
la una i tres quàrts tocádes
era per cèrt,
quàn tothom quedà despert
atolondràt,
luego se veu la ciutàt
plena de gent,
que fugia molt córrent
de tél perill.

Aquest és el relat anònim, des de la visió ciutadana de l'autor, que fa referència al fort terratrèmol del 15 de maig de 1851 que sacsà, sobretot, la vida tranquil·la de Ciutat, i la d'altres pobles com Sta. Maria, Sencelles, Inca, Sant Marçal, Pollença, Manacor, Felanitx, Campos,... sense produir cap víctima.

Sense caure en el sensacionalisme ni en el dramatisme que es relata anteriorment i sense voler establir comparacions, el cert és que la situació viscuda a la nostra vila, després del cap de fibló del dia 26 d'octubre de 1991 era un xic dramàtica, un xic confusa i tensa. Els veïnats que sofriren perjudicis als seus immobles i a d'altres mobles ho patiren sense el conhort de ningú.

Relat dels fets

El fibló s'inicià pocs minuts després del pas d'un nigul, del tipus cumul —varietat *arcus* de tempesta— a baixa altura que acompanyat d'un discret aparell elèctric, descarregà 5 l/m² al casc urbà. Aquesta tempesta anava acompanyada de calabruix i d'un fort vent.

Sense que ningú ho presagiàs i dins un interval de temps molt curt, el sol intentava sortir per la banda de migjorn. Mentrestant un enrenou que aixuixí-aixuixinetes pareixia el motor d'un camió o el d'un avió o, fins i tot, el de trons femelles de tempesta despertà el nostre sentit cap el cel, veient com una columna de fum no gaire definida aixecava, primer, terra, i, després, teules i

uralita. Aquesta xemeneia anava penjada en forma d'embut del nigul que l'havia precedit i arribava fins a terra.

L'interval de temps que durà va ser ràpid, tal vegada de 2 minuts. Durant aquest temps, la gent, per sort, estava dins les cases ja fos per dinar, ja fos perquè havia plogut.

Passat aquest temps, la gent començà a sortir al carrer —així com al relat inicial que encapçala l'article— per contemplar la destrossa: roba, teules, algunes antenes, uralita, bigues de formigó, etc. s'anaren a fer punyetes. Primerament, hi havia una mica de tensió i, en algunes cares, hi havia una certa convulsió; però, certament, no hi havia cap ferit. Al carrer de Consolació s'hi concentrà molta gent per poder veure el que havia passat.

Explicació científica

El fibló ha estat anomenat de diferents maneres, totes elles errònies, exceptuant-ne la que donaven els tècnics Agustí Jansà i Miquel Grimalt. Els noms que va rebre el fibló anaren des de la tolvanera, que, sigui dit de pas, és una mena de remolí que es produeix a llocs secs i càlids, sobretot durant els períodes d'estiu i després de grans sequeres, fins al de "tornado", tempestat típica dels EUA. De fet, a un diari s'explicava aquest fenomen com un "huracà". A. Jansà afirma que semblava com un "microtornado", si bé explícita que era una casta de turbonada o cap de fibló, que no és més que una ruixat de vent, aigua i/o calabruix, associada a llamps i trons i que es presenten d'imprevist i de pas repentí. Normalment solen produir-se quan una capa d'aire càlid estacionada ran de terra és desplaçada violentament per una capa superior de fred. Aquest fet ocorre ordinàriament al pas d'un nigul de tempesta o cumulonimbus i, a més, és freqüent un gir del vent en el sentit de les agulles del rellotge i, sobretot, un augment considerable i ràpid de la pressió. Cal dir que no tenen una estructura definida, sinó que s'eixampla i s'aixeca de forma aleatòria a causa de factors físics i, de fet, el cap de fibló que ens afecta així ens ho demostra.

Un altre detall interessant és la direcció que seguí al llarg de la nostra illa, perquè suposadament era motivat per una tromba marina al seu pas de la mar a la terra. De fet, com s'indica al mapa que reproduïm del *Diario de Mallorca*, degué iniciar el

seu curs terrestre per la zona de s'Arenal, desplaçant-se per zones rurals fins a Algaida que el fregà tangencialment. D'aquí partí cap a la zona de Modelmón, per seguir la trajectòria de la via del tren fins a Montuiri, que també el fregà per la zona nord, on desenteulà una empresa de construcció. A Sant Joan, entrà pel turó de Consolació i seguint el camí entrà al poble fins a la plaça del Pes dels Porcs. Aquí degué aixecar-se una mica per anar cap al puig d'en Baldiri, passant per sobre de can Joan Perot.

Les darreres andanades foren devers Son Baró, on afectà la granja d'en Macià i d'aquí seguí el camí cap a Petra i Santa Margalida.

Esdeveniments històrics

La situació geogràfica de les nostres illes dins la zona climàtica templada és una limitació física perquè es produeixen fenòmens meteorològics com el que ens afectà dies passats. Però, excepcionalment i en circumstàncies extremes se'n produeixen, sobretot durant l'estiu i les dues tardors.

Històricament s'han documentat (Miquel Grimalt, tesi doctoral inèdita) alguns esdeveniments que han produït efectes negatius sobre els humans. Em podem enumerar algunes:

— L'11 d'agost de 1832, un trebolí d'escasses dimensions va destruir les cases de Can Prohom, Can Bleda i Can Xorc; quan el fibló va entrar dins el nucli urbà, el vent arrabassà les teulades de les dues terceres parts dels habitatges del lloc. El fenomen —que va commocionar tota l'illa— és relatat tant per J. Bover (1856), com per J. Llabrés Bernal (1962).

— Una gran ventada destacable és la del dia 14 d'abril de 1978 que, aquest any anava associada a inundacions i destruccions d'altra mena. El fenomen provocà desperfectes tant a zones urbanes com rurals, destacant sobretot la destrucció del palau municipal d'esports de Palma que quedà totalment arrassat. Els bombers de Palma hagueren d'intervenir en més de 300 casos. A Inca i Lloseta, també es produïren diversos desperfectes. La collita d'ametlles va resultar prou afectada i se'n demanà zona catastròfica per a la contrada d'Inca.

— El 7 d'octubre de 1962 una ventada d'aquestes característiques va causar perjudicis importants al Pla de Mallorca (DM, 17-10-62).

— El 16 de febrer de 1971 un fibló, amb velocitats superiors a 130 km/h va entrar a la plana de Palma rera una irrupció d'aire fred (DM, 17-2-71). El fet ocasionà el tancament temporal de l'aeroport de Son Sant Joan.

— Els darrers 20 anys se n'han comptabilitzat deu casos.

Un fibló a Sant Joan

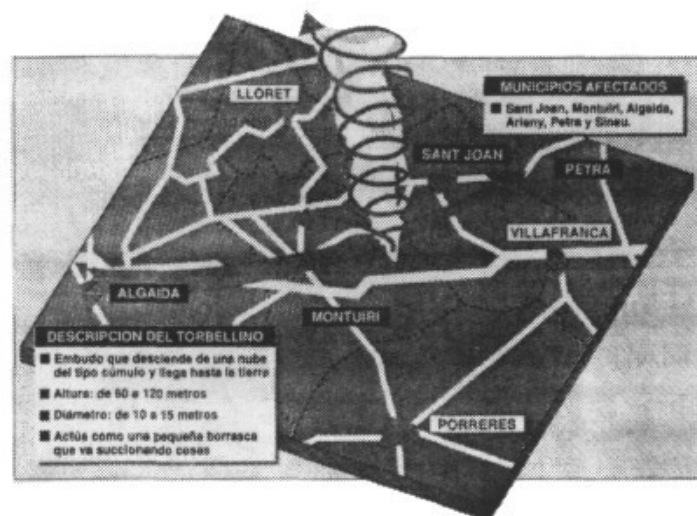
L'amo n'Antoni Oliver d'els Calderers, en el seu opuscle *Condiciones climatológicas y agrícolas de San Juan*, relata de forma molt esquemàtica un gran cicló de vent que destruí 105 arbres al llarg d'uns 300 metres; duia la direcció NW a SW.

Conclusions i efectes socials

Les conseqüències que ocasionà el fibló foren abundants, sobretot a l'àrea del carrer de Consolació, devers can Joan Perot i per foravila camí de Son Baró. No és estrany que l'ajuntament, en boca del seu batlle, demanàs subvenció per a tal destrossa, amb la qual aproximadament entre 25-40 habitatges es veren afectats.

D'altra banda, el tractament que en varen donar els mitjans de comunicació, en general, va ser puntual i destacat, sempre amb els errors normals que afecten als termes tècnics. D'aquesta manera, el mateix dia, Anna Rius de TV3 ho destacà per l'informatiu "El Temps" i el sendemà ho tornaren recordar; els diaris en feren una crònica bastant seguida, destacant la del *Diario de Mallorca*, que en parlà durant 3 dies seguit, mentre que la resta ho féu més discretament.

Miquel Company Florit

El camí del Fibló

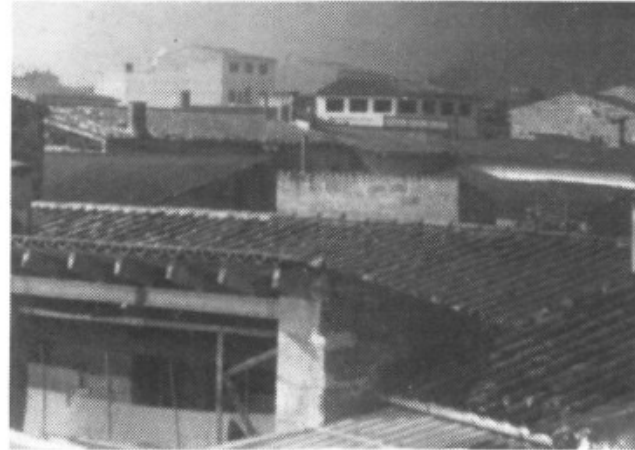
Pareix ser que el fibló que va afectar el casc urbà del nostre poble, va travessar Mallorca des de ponent cap a llevant, entrant per la banda de s'Arenal, fent aturades a Algaida, Montuïri, Sant Joan, Petra, Ariany, i anant a parar amb molta menys intensitat a les platges de Can Picafort.

Segons testimonis presencials (*), l'itinerari que va seguir per dins el nostre terme, i des del moment que es va poder veure des del poble, va ser el següent: va entrar per damunt *els Castellots* i es va acostar al poble pel *collet de Son Juny* fent una passada pel *camp d'en Fiol* i una mica de rematxada cap al cementeri, on no va arribar. Des d'aquí,

i quasi seguint el camí de Consolació va tocar les primeres cases del poble devora el quarter de la Guàrdia Civil, i es va encaminar cap a l'apotecaria, des d'on va continuar pel barri del *Barracar* cap al xalet d'en Joan Perot. Sortint del poble va passar per damunt la *cimentera vella*, i per darrera *Son Falconer* es va encaminar cap a la banda de *Son Baró*, fent aturades esporàdiques a uns quants indrets, per ja entrar dins el terme de Petra.

(* Segons la narració de l'amo en Guillem Bou, que el va veure de damunt el terrat de ca seva, i el va seguir fins que el va perdre de vista.

La seqüència de les tres fotografies on es veu el pas del fibló per les teulades d'una casa ens ha estat cedida per Jordi Gayà Rotger "Fideuer".

HIPER MANACOR

OFERTAS DEL 4 AL 25 DE NOVIEMBRE DE 1991

ALIMENTACIÓN

Leche Unagrás entera brik l.....	214
107 pts. x 3 unid. = 321	
Café la Estrella superior 250 grs.....	306
153 pts. x 3 unid. = 459	
Galletas tostadas, María Siro 800 grs.....	376
188 pts. x 3 unid. = 564	
Galletas Danish Cookies Ortiz 400 grs.....	622
311 pts. x 3 unid. = 935	
Galletas Príncipe 250 grs.....	278
139 pts. x 3 unid. = 417	
Madalenas Conchas Arenas.....	278
139 pts. x 3 unid. = 417	
Pan tostado Recondo 30 R.....	350
175 pts. x 3 unid. = 525	
Garbanzos, lentejas, alubias Taboada Kg.....	226
113 pts. x 3 unid. = 339	
Piña en Almíbar Unagrás 3/4.....	292
146 pts. x 3 unid. = 438	
Melocotón en almíbar Unagrás Kg.....	338
169 pts. x 3 unid. = 507	
Turrón Unagrás Jijona suprema 300 grs.....	784
392 pts. x 3 unid. = 1176	
Turrón Unagrás alicante suprema 300 grs.....	784
392 pts. x 3 unid. = 1176	
Turrón Unagrás chocolate crujiente 300 grs.....	532
266 pts. x 3 unid. = 798	
Patatas Crecs 200 grs.....	360
180 pts. x 3 unid. = 540	
Chooped Pork, mortadela	
Casademont 400 grs.....	590
295 pts. x 3 unid. = 885	
Lonchas El Caserío 8 u.....	292
146 pts. x 3 unid. = 438	

BEBIDAS Y LICORES

Cocacola light, S/Caf., Fanta NR pack 6 u.....	584
292 pts. x 3 unid. = 876	
Cerveza San Miguel L NR.....	282
141 pts. x 3 unid. = 423	
Vino Luís Megía.....	320
160 pts. x 3 unid. = 480	

Cava Cristalino Jaume Serra.....	858
429 x 3 unid. = 1287	

CONGELADOS

Pizza Tuduri 250 grs.....	532
266 pts. x 3 unid. = 798	
Langostinos Oliver Est. kg.....	3.238
1.619 pts. x 3 unid. = 4.857	
Calamar a la Romana Fribesa 400 grs.....	436
218 pts. x 3 unid. = 654	

PERFUMERIA Y LIMPIEZA

Suavizante Mimosin 500 ml.....	286
143 pts. x 3 unid. = 429	
Pañal ultraseco Moltex T. Gde 30 u.....	2.184
1.092 pts. x 3 unid. = 3.276	
Servilletas Unagrás 100 u.....	172
86 pts. x 3 unid. = 258	
Rollo cocina Unagrás pack 2 u.....	320
160 pts. x 3 unid. = 480	
Papel higiénico Unagrás pack 4 u.....	280
140 pts. x 3 unid. = 420	
Pañuelos bolsillo Unagrás pack 6.....	148
74 pts. x 3 unid. = 222	

MENAGE

Copa Champany Pisa Luminarc pack 6 u.....	1.572
786 pts. x 3 unid. = 2.358	
Vaso Tubo Elsa pack 6.....	524
262 pts. x 3 unid. = 786	
Vaso Saboya agua pack 6.....	604
302 pts. x 3 unid. = 906	
Plato Trianon liso (hondo, llano, postre).....	228
114 pts. x 3 unid. = 342	
Tarro decorado 1 l. 1 unidad.....	616
308 pts. x 3 unid. = 924	

TEXTIL

Slip Caballero.....	390
195 pts. x 3 unid. = 585	
Slip Caballero.....	500
250 pts. x 3 unid. = 750	
Toalla tocador rizo americano.....	300
150 pts. x 3 unid. = 450	
Toalla lavabo rizo americano.....	800
400 pts. x 3 unid. = 1.200	
Toalla baño rizo americano.....	1200
600 pts. x 3 unid. = 1.800	

Su Hipermercado
favorito

APUNTS D'HISTÒRIA

LA FÀBRICA DE CARBÓ

INTRODUCCIÓ

Al primer terç del segle XX apareixen una sèrie d'indústries a Sant Joan: la central elèctrica, fundada el 1915 per Climent Gayà Bauçà "l'apotecari", la Farinera Vella d'Antoni Bauçà Gayà "Cauvó" el 1917, la farinera nova l'any 1924, la fàbrica de les gomes de Francesc Oliver "dels Calderers" a finals del decenni dels 20, i la fàbrica del carbó del seu germà Jaume.

Com a fet significatiu, cal dir que al 1928 s'agruparen algunes d'aquestes indústries, concretament la farinera vella i la central elèctrica, i és constituïa la Gayà Bauçà i Companyia, Societat Limitada.

Les persones que crearen aquestes indústries, excepte els de la farinera nova, pertanyien a les famlies més riques del poble, és a dir, eren els senyors del poble.

La família Gayà Bauçà (de ca l'amo en Joan i de cal senyor Climent), la família Bauçà Gayà (de cal Notari), i la família Oliver Oliver (dels Calderers) eren les més importants del poble en aquells moments, i s'havien enriquit gràcies a l'agricultura a la segona meitat del segle XIX i a inicis del segle XX. Havien estat, doncs, famlies de base agrària, amos de possessió.

A inicis del segle XX, aquestes famlies tenien el control absolut del poble, basta recordar que els dos únics batles des de 1899 fins a 1923, foren Antoni Bauçà Gayà "Cauvó" (1899-1909 i 1920-1923) i Joan Gayà Bauçà "l'amo en Joan" (1909-1920). El jutge de pau solia ser Antoni Bauçà "Cauvó", quan no li coincidia amb el càrrec de batle; el secretari de l'ajuntament era el seu germà Joaquim "don Xim", i l'apotecari era Climent Gayà, germà de l'amo en Joan.

El president de la Caixa Rural era Antoni Oliver Gayà "dels Calderers" (1903-1919).

Avui ens proposarem veure un poc com era una d'aquestes indústries santjoaneres de la primera meitat de segle XX, concretament la Fàbrica del carbó.

LA FÀBRICA DE CARBONS AGLOMERATS¹

Fou fundada a finals de 1932 i era propietat de Jaume Oliver Oliver, fill d'Antoni Oliver Gayà "dels Calderers".

El 27 de setembre de 1932, Jaume Oliver sol·licitava permís a l'Ajuntament de Sant Joan per instal·lar una "industria de comprimidos de carbón"

En aquesta fàbrica s'instal·laren dues "sitges de carbó" dintre de la nau, a més d'un motor de gas pobre de 23-25 HP. Les naus tenien el sostre d'uralita i durant l'estiu hi feia molta calor. També s'instal·laren una sèrie de màquines per l'elaboració dels comprimits de carbó, que consistien en un molí per moldre la carbonissa, tres bótes i una de més petita per la realització de les bolles, un sensíf per tallar la llenya, i vàries carreretes per tragar els troncs i per treure les bolles a assolellar.

La situació de la fàbrica era als afores del poble, concretament en uns terrenys propietat de Jaume Oliver anomenats Can Alaxa.

A començaments d'octubre, Sebastià Soler, com a secretari de la Junta Municipal de Sanitat, certificava l'acord d'autorització de la indústria de comprimits de carbó, sempre que s'atengués al que disposava la llei municipal de Sanitat a l'article 19, especialment en el paràgraf tercer, que deia: "Los talleres y fábricas que desprendan humos de cualquier clase o gases nocivos, deberan estar dotados de aparatos de absorción o defensivos apropiados antes de que los gases sean lanzados a la atmósfera".

A l'any 1933 tenia sis treballadors, alguns d'ells no eren del poble. Jaume Oliver, l'any 1939, la llogava per quatre anys a quatre socis, que eren treballadors de la fàbrica, passant a tenir cinc treballadors, dels quals quatre n'eren socis.

L'horari de feina era des de les 8 del matí fins a les 12, aturant-se dues hores per dinar, seguint llavors des de les 2 fins a les 6 de l'horabaixa.

Però hi havia alguns obrers que feien més hores de feina ja que durant la nit havien de tenir cura de les sitges.

L'any 1943, un dels quatre socis va deixar la fàbrica els altres tres socis seguien amb la fàbrica; però poc temps després s'incorporaren altres dos socis nous. Finalment un d'aquest dos nous socis recentement incorporats acabà per comprar la fàbrica.

LA FABRICACIÓ DEL CARBÓ

La sitja

A la fàbrica hi havia dues sitges. Eren uns cercles a manera d'era de batre, d'uns quatre metres de diàmetre i uns tres i mig o quatre metres de profunditat. Estaven empedrats.

La llenya i els troncs

La llenya que produïa un carbó de més bona qualitat era la d'alzina, encara que també era bona la d'ullastre i la de pi. El carbó de llenya d'alzina era el millor perquè era el més fort i pesat i era el que durava més.

La llenya era comprada tallada, algunes vegades també compraven un bocf de pinar o d'alzinar, i

tenien llogats dos talladors que solien cobrar a tant el bocf. També compraven llenya a Son Servera. Els feixos de llenya prima eren venuts a la gent que en volia comprar, i per fer carbó just es quedaven amb els troncs.

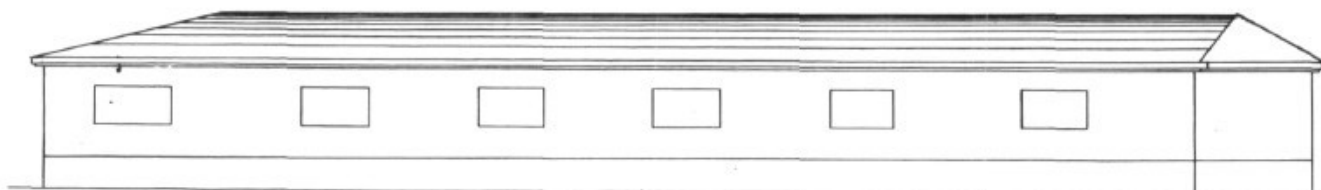
La llenya era transportada en carreretes des del lloc fins a la fàbrica.

La preparació de la sitja

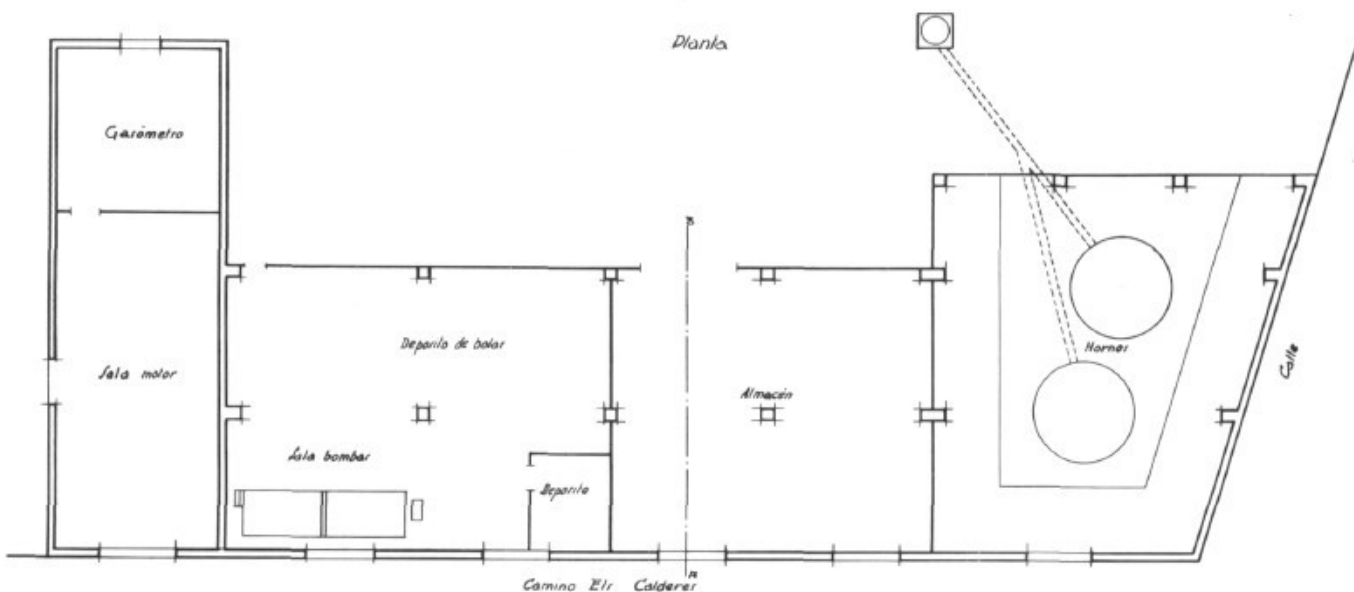
Una vegada es tenia la llenya a la fàbrica, amb un ternal era carregada damunt unes planxes i amb una carrereta, que era estirada o empesa —anava bé perquè el sòl era molt pla— la transportaven al costat de la sitja.

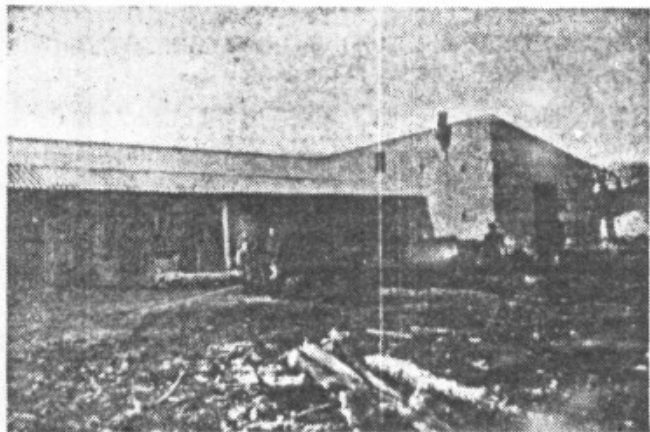
Un obrer tirava els troncs de llenya dins la sitja, i un altre, que estava situat a dins, les anava col·locant el més ajustats possible. S'anava col·locant sobre el rotle d'una manera regular fins que s'acabava la pila. Es deixava un cercle buit d'un dos pams enmig de la sitja, que s'anomenava l'ull de la sitja. Primerament es posaven els troncs més gruixats i més llargs, que solien tenir un metre

Fachada

Planta

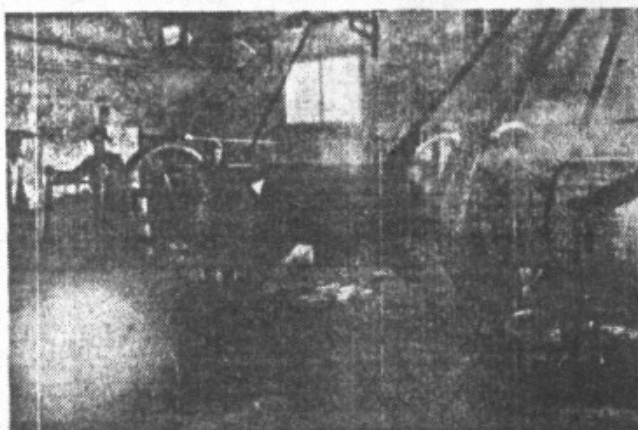
Exterior de la fábrica

Sección de envasado

Fábrica de Carbones Aglomerados

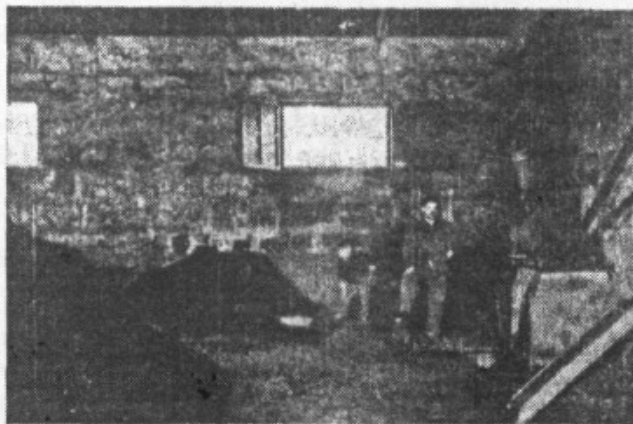
Gran economía para cocinas económicas, colocaciones de estufas, hornillos, etc., debido al gran número de calorías de estos aglomerados.

Sección de máquinas

Jaime Oliver

SAN JUAN (Mallorca)

Dos vistas parciales del interior de la fábrica

Joan Morey Martí "Bovarrí".

i mig, i no tots podien ser tant llargs, ja que sinó s'havien de xapar per la meitat. Es posaven pisos de llenya fins que tot estava ple, arribant a aixecar-se un mig metre per damunt del nivell del sòl de la fàbrica. Damunt es feia una espècie de curucull o piràmide. Damunt aquest curucull s'hi posava una tapa de ferro, que era més ampla que la sitja i duia una tapadora que es tancava.

L'encesa de la sitja

La sitja en aquells moments estava a punt de cremar. A prop de la sitja es feia foc i en el moment que aquest foc estava ben encès es destapava la tapadora que duia la tapa de ferro i començaven a amollar-hi palades de llenya encesa. Hi tiraven uns 500 quilos de llenya encesa i la sitja començava a prendre per baix.

La sitja se solia encendre al vespre o després d'haver dinat, ja que algunes vegades havia de menester més de dues hores per encendre's.

L'orientació que els treballadors tenien era el fum de la xemeneia, ja que quan feia molt de fum es veia que la llenya havia pres bé.

Llavors quan ja la sitja havia estat encesa, hi tornaven a posar estellicons, que no estaven escesos, fins a dalt, i tancaven ben tancat. I no es tornava a tocar.

La sitja cremant i el delicat procés d'obrir-la

Quan la sitja estava encesa s'anava convertint la llenya en carbó; aquest era un procés de cocció on tota l'aigua i altres substàncies eren eliminades. Del pes originari de la fusta s'arribaven a perdre unes quatre quintes parts quan es convertia en carbó.

El vent era un inconvenient gros per la cocció de la llenya i anava molt millor si no feia vent.

La sitja solia estar cremant unes 36 o 40 hores, encara que si la llenya era verda o banyada s'empraven un parell d'hores més de diferència.

L'orientació per saber com anava cremant la sitja eren uns 7 o 8 tubs que hi havia a la vorera, que eren d'uns 5 o 10 centímetres, i els guaitaven i quan veien claror els tapaven, fins a arribar a tapar tots els tubs.

Després d'aquestes 40 hores deixaven tapada la sitja unes 20 hores més, per apagar-se del tot, perquè era un procés molt delicat ja que si s'obria i encara estava encesa, en uns 15 o 20 minuts tot el carbó tornava a encendre's.

S'havia d'estar ben segur que estava ben apagat, i s'anava mirant per aquests tubs, d'un costat a l'altre, i si hi havia fum es tornava a tapar ràpidament. Quasi sempre, quan es pensava que la sitja estava ben apagada, s'esperava a l'endemà, per estar-ne més segurs.

Després es retirava el curucull amb què es tapava la sitja i es deixava refredar. Al cap d'un 15 o 20 minuts ja havia refredat. La sitja havia minvat unes dues terceres parts.

La treta del carbó de dins la sitja

Un obrer davallava dins la sitja i començava a omplir les senalles d'espart amb les mans, i un altre de d'alt les hi agafava. Algunes vegades, si estava ben fet sortia algun tros de carbó d'un pam i mig.

L'operació de treure el carbó s'anomenava triar, ja que, al mateix temps de treure's, també era seleccionat. El carbó, si era de la mida d'un ou, podia anar amb el bo. Al final de la tria hi havia algunes senalles en què la llenya just havia cremat una mica i s'havia de porgar, i quan es tornava a fer una sitja, s'hi tornava posar. El carbó tret de la sitja era triat i acaramullat en munts. De cada sitjada es treien unes dues o dues i mitja de tones de carbó.

Després era posat dins unes saques o sàrries (que era una espècie de llençol de saca).

LES BOLLES

Les bolles es feien de la carbonissa. Anaven a les centrals elèctriques de Petra, Sineu, Artà, Manacor a comprar-ne.

El procés de fer bolles

Hi havia quatre bótes de fusta que voltaven amb un motor i n'hi havia una altra que era la meitat de les altres, i dins aquesta s'hi posaven les "mares". Dins les bótes es posaven dues o tres senalles d'argila eixuta i dues senalles de carbonissa molta, i aquella bóta rodava cinc o sis hores.

Les bótes tenien una comporta per mirar si el procés de l'obtenció de les bolles anava bé, i si hi havia bolles grosses i petites la cosa anava bé, i després es triaven les grosses.

Les bolles s'encenien amb carbó o amb llenya encesa, i s'utilitzaven sobretot per posar dins els brasers o dins el foc domèstic, però presentaven una tara: tenien un excès de gas i s'havia d'anar alerta.

LA VENDA DEL CARBÓ

El procés de fabricació del carbó acabava amb la venda als carboners, que arribaven amb carros a cercar el carbó. Diàriament un empleat de la fàbrica feia una volta amb un carro pel poble venent bolles a les botigues i a les cases particulars.

La fàbrica també es cuidava de repartir-ne sobretot a Palma i Inca, amb algun camió si el carregament era gros i si era més petit el repartiment es feia amb el cotxe del propietari de la fàbrica. Algunes fàbriques demanven un tipus determinat de carbó.

Durant les temporades de vacances era quan menys carbó es venia, encara que els millors mesos de venda eren el d'abans i el de després de les vacances.

La fàbrica de carbó va anar a menys durant la segona meitat dels anys 40, arribant a tancar com a tal, però se la va fer servir com a fàbrica per moldre blat i magatzem durant l'època de l'estraperlo.

Arnau Company Matas

¹. He d'agrair a Joan Morey Martí "Bovarrí", primerament empleat i després soci de la fàbrica del carbó, les seves valuoses informacions al respecte.

Promoció Servei Nòmnes i Programa 65

Viatgi a Amsterdam en domiciliar la nòmina o la pensió

CANÇONS DE CAPTAR FIGUES

Amb aquesta arplega de cançons volem treure a rotlo un antic costum, avui desaparegut, que molt poca gent recorda: la capta de figues seques.

Aquest costum, molt arrelat als pobles del Pla de Mallorca, es feia el dissabte del Ram; la capta consistia a anar els al·lots amb paners i paneres, demanant figues seques a les cases dels parents i amics cantant cançons al·lusives al tema.

Aquestes cançons, que veurem posteriorment, —el poble les anomena **cançons de cantar figues**— probablement tingueren el seu origen en la fretura d'aliments en temps de males collites, i posteriorment esdevingué una manifestació ritual i festiva

duïta a terme per l'al·lotea.¹

A l'arplega que hem efectuat als diferents pobles del Pla —una cançó aquí, una enllà— mitjançant les enquestes orals a la gent major, n'hi hem afegit una sèrie ja publicades,² per tal de completar i contrastar a la vegada les distintes variants a la usança de cada poble.³ No cal dir, que la recerca no és exhaustiva i que l'ordre en què les donam és susceptible de ser canviat si tenim la sort qualque dia de trobar-ne la resta.

Anem a la capta pròpiament dita. Els al·lots s'apleguen a estols amb paners i paneres i se'n van per les cases canta qui canta aqueixes cançons:

Si deim que cantam ses figues
som es dissabte del Ram.
De ses vostres figues dolces
dau-mos-ne un paner gran.
(*Sant Joan*)

o les variants:

Si deim que cantam ses figues
som es dissabte del Ram,
si mos voleu fer contents
donau-mos-ne un paner gran.
(*Llorito i Montuïri*)

Si deim que cantam ses figues
som es dissabte del Ram,
donau-mos un paner gran,
les tastarem si són fines.
(*Ariany*)

Ses figues mos heu de dar
de Coll de Dama i Verdals
Bordissots i Paratjals,
totes grosses com sa mà;
i veurem al·lots botar
contents com a generals.
(*Montuïri*)

No les mos donen forneres,
d'aquelles com a cerol;
dau-les-mos de ses primeres
que vàreu llevar des sol.
(*Algaida, Sant Joan*)

Es Vicari General
m'ha enviat una carteta,
que si no em dau sa punyadeta
vos cagaré an es portal.
(*Sant Joan, Llorito, Montuïri*)

Es Vicari Marió
m'ha enviat una carteta:
si no em dau sa grapadeta
vos cagaré an es fogó.
(*Sant Joan, Sineu, Llorito, Montuïri*)

L'amo, no us cal tremolar
que ja surten es figons
i som molts de companyons
i ja en tornareu secar.
(*Manacor*)

L'amo, no cal calcular
que ja neixen ses espigues,
si és que no teniu figues
donau-mos un bocí de pa.

Ets eriçons tenen pues
i vénen de mala casta,
si domés ne teniu dues
donau-mos una que ja mos basta.
(*Ariany, Sant Joan*)

Primer vénen ets amics
i llavó ses amigues
si deis que no teniu figues
mos agraden es confits.
(*Montuïri*)

Si deis que no teniu figues
donau-mos un tros de pa
que es blat ja treu ses espigues
i poreu tornà a pastar.
(*Sineu*)

Es figons de tres en tres
madona, surten arreu;
dau-me'n moltes, si poreu,
que tenc força per dur-les.
(*Montuïri*)

A ses bèsties esquives
molta por else menau.
Madona, si us aixecau
i ses figues mos donau
ses figueres, si a Déu plau,
de mortes tornaran vives.
(*Vilafranca*)

Venim amb sa boca dolça
de sa casa des veïnat
i mos n'han donat un plat
d'aquelles amb molta molsa.
(*Sineu*)

Tenc sa ma que em ratja sang
de gratar davall sa porta
donau-mos lo que importa
i passarem més envant.
(*Montuïri*)

¿A on són ses senaietes,
aquelles d'anar a comprar?
Perquè anit han de quedar
ben plenes de figues seques.
A la xic-xic!
A la xic-xac!
N'hem d'omplir un sac
de figues anit.
(*Artà*)

Que donau o no donau!
no faceu més espera
que en ve un estol darrera
i davant mos vol passar.
(*Montuïri*)

O donar o no donar!
Si som molts de companyons,
ara neixen es figons
i ne tornareu secar.
(*Algaida*)

Ses figues vos hem cantades
i no vos han fet sentiment?
Agafau una sarment
i donau-vos sarmentades.
(Montuïri)

La despedida la fan a cal
senyor Rector i li canten:

Que molts anys senyor Rector
els hi venguem a cantar
i else mos pugui dar
finetes de lo millor

I, com conta Mossèn Alcover,⁴
amb tot això se sol s'arriba a
pondre, se'n ve sa fosca, i tothom
se retira, passen el rosari, sopen i
se'n van a colgar esperant sa gran
diada del Ram.

Francesc Canuto i Bauçà

Notes

1. La majoria de persones enquestades, recorda o ha efectuat la capta durant la seva infantesa, a principis del segle actual.

2. Bibliografia consultada:

Rafel Ginard i Bauçà. *Cançoners Popular de Mallorca*. Volum III, pàg. 253. Els Treballs i els dies. Mallorca, Ed. Moll, 1970.

El Tresor dels avis. Revista mensual d'Etnografia, Mitologia i Folklore de Balears, publicada per Andreu Ferrer. Volum IV, pp. 36-38 i V, pàg. 78.

Antoni M. Alcover. *Corema, Setmana Santa i Pasco*. pàg. 20-21. Biblioteca "les Illes d'Or". Palma de Mallorca, Ed. Moll, 1956.

3. Agraïm públicament la inestimable ajuda dels qui han fet possible la rea-

Entrant els canyibos.

lització d'aquesta recopilació. Vet aquí el seu nom, cognom, malnom i any de naixença:

Montuïri: Antonina Cerdà "Ferrerica", 1909; Pere Cerdà "Frare", 1901.

Algaida: Margalida Fiol "Fiol", 1907.

Llorito: Joana Aina Picornell "Blanca", 1908; Francisca Munar "Pomera", 1921;

Joana Aina Sastre "Molinera", 1910.

Sant Joan: Antoni Mayol "Garreta", 1924; Guillem Matas "Puig", 1900-1990; Antonina Gual "de son Tei", 1910; Margalida Nigorra "Estamborera", 1908. Ariany: Maria Darder "des forn", 1907; Joan Julià "de son Ribotet", 1900.

Sineu: Margalida Riutort "Sicilis", 1903; Antònia Fiol "Botera", 1911.

4. Antoni M. Alcover, op. cit., pàg. 21.

Elèctrica
PEP DES SAIG

instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
subministraments elèctrics

Consistori, 8 tel. 52 63 23
Sant Joan

Cooperativa Agrícola
SANT JOAN

tota casta de productes per al camp

L'herbolari

EL GARROVER

El garrover (*Ceratonia siliqua*, que ve de l'àrab *qirât*, del grec *keration*, que vol dir garrova, la qual és el diminutiu de *keras*, "banya", per la forma allargada i corbada del fruit) és un arbre introduït per l'home que ha pres carta de naturalesa en el Mediterrani. La seva importància és doble: per un costat, el seu cultiu a les illes Balears ha estat un dels pilars fonamentals de l'agricultura tradicional i/o de subsistència basada en l'autoconsum que donava la terra i, per altra banda, com a representant científic de la comunitat vegetal *Oleo-Ceratonion* associat, sobretot, a *Olea europaea* o olivera.

El garrover és un arbre de fulla perenne que fa ombra tot l'any, ja que es manté sempre verd, arribant a tenir una longevitat superior als 125 anys. És l'única espècie del seu gènere, cosa que indica que és una relíquia de temps molt remot.

El tronc pot adquirir un gran desenvolupament, tot i que és de creixement lent, iniciant el seu cicle reproductor als 10-15 anys. La copa és ampla i normalment globosa amb una disposició de les branques que varia en funció de l'edat i del sistema de poda que es realitzi.

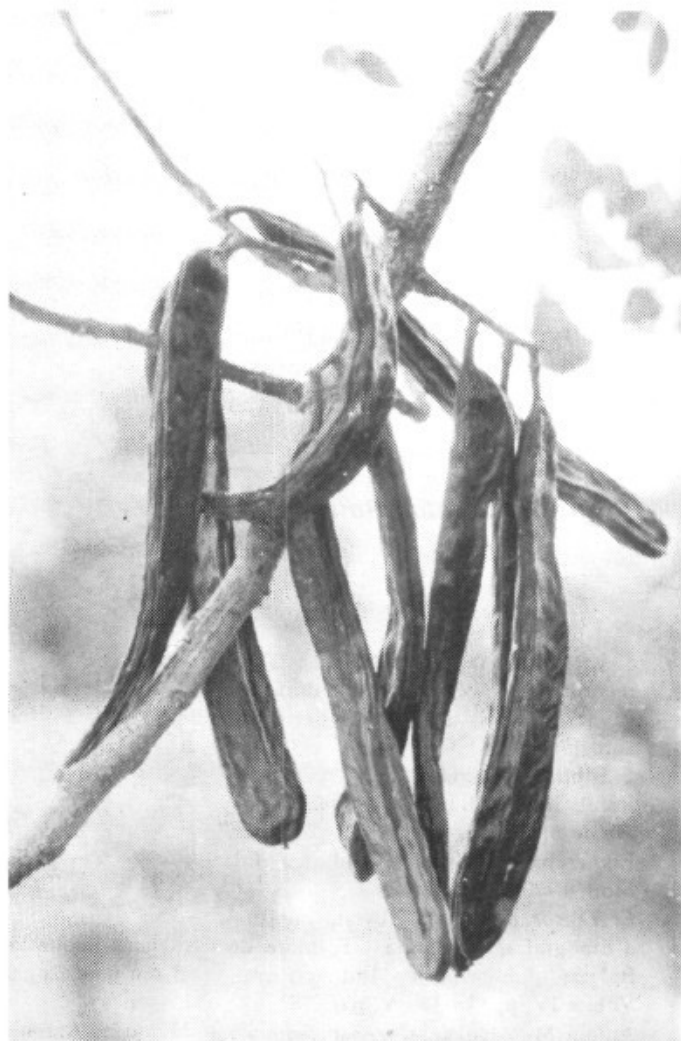
Les fulles del garrover apareixen als extrems de les branques joves i la seva durada és superior a 1 any. Són compostes i estan formades per 2-6 parells de foliols. Per la seva reproducció, el garrover és un arbre polígam i està caracteritzat per tres tipus d'individus:

- mascles, que tenen flors mascles. Són els que no fan fruit; són els garrovers bords.
- femelles, que tenen flors femenines. Són els més abundants i són els productors de fruita.
- hermafrodites, són molt rars i normalment el pol.len dels quals sol ser infèrtil.

Les flors són petites, sense pètals i visualment són poc atractives. Es troben agrupades en raïms, al llarg d'un eix. El fruit del garrover es classifica habitualment com un fruit sec malgrat el seu aspecte polpós, donat el seu escàs contingut d'aigua en el moment de la recol.lecció.

Bon arbre és el garrover,
que té garroves tot l'any,
té les garroves d'enguany
i, també, les de l'any que vé.

Els llegums verds contenen prop del 50 % de sucre i es mengen en cas de necessitat (així ens ho recorda la cultura popular, quan l'any 13 la fam voltava per Mallorca de pam a pam). Tradicionalment la polpa de la garrova ha estat utilitzada bàsicament en l'alimentació animal i, ocasionalment, en l'alimentació humana; les garroves

són les glans que se'ns diu a la paràbola del fill pròdig i, probablement constitueïen l'aliment bàsic de Sant Joan Baptista, el nostre patró.

Actualment, la transformació industrial de la garrova segueix, més o manco, el següent procés:

Garrova sencera	
polpa de garrova (80%)	
trosejada i estrucada	obtenció de sucre
	obtenció d'alcohol
	alimentació animal
	alimentació humana
torrada	
garroví (12%)	
episperma (27%)	colorants, taní
endosperma (52%)	goma (E-410)
gèrmen (21%)	farina proteica, oli

Miquel Company i Guillem Florit

mel i sucre, dolcet dolcet

Un aprenent de periodista de Sant Joan, de la premsa parlada i de l'escripta, en P.B., l'altre dia escrivia al "Balears" sobre els darrers comunicats d'Arrel, apareguts en aquesta revista (encara que ell no ho diu). Aquest professional, que reconeix públicament les seves simpaties per Arrel (i que fins i tot va col·laborar amb ells en la cèlebre berbena de l'estiu, la dels cent-duros-els-externs), no mira gaire prim a l'hora d'escriure i dóna per fet que tota la raó està a la mateixa banda. ¿És que no ha llegit els altres escrits sobre Arrel que han sortit a la nostra revista, per exemple les anàlisis d'en Mateu Sastre? On s'ha vist mai un periodista que només dóna una part de la informació, voluntàriament? Com ha pogut detectar l'home el malestar de la gent del PSM, ell que els ha exclòs del seu cercle de relacions?

El fibló polític ha causat comMOCIÓ

Parlant de periodistes insignes, el del Revellar no s'atura de sorprendre. Per primera vegada, que se sàpiga, dins el seu llarg historial professional, va fer un article en què reconeixia problemes a Sant Joan. Parlava concretament dels obstacles que hi ha al darrer tram del carrer del Mestre Mas, que sembla un magatzem de material de construcció. Jo ja volia brindar per la seva "conversió" i pensava que, a la fi, aplicaria el seu geni a escriure de tot, no només de les coses bones. Però la meua alegria va ser poca. No és que miraculosament se li hagin obert els ulls, després de tant de temps de no veure els crulls del cementeri, els clots del carrer o les irregularitats de l'aigua potable. És senzillament que aquest problema l'afecta a ell directament i, en aquests casos, els periodistes de la vella escola perden els papers.

Hi ha eMOCIÓ davant l'ofensiva de les tropes

El nou jardiner que ha llogat l'Ajuntament deixa els jardins de primera. Ara ja no donen la imatge habitual de deixadesa sinó que es veuen ben cuidats i nets. En Fernando Benejam només és un aficionat a les plantes, però demostra que fan més les ganes (i se n'han de tenir per fer feina per a l'Ajuntament de Sant Joan) que la pretesa professionalitat. La llàstima és que els brolladors no acompanyin. Tots dos escupen una aigua verda i olorosa i el de la plaça Nova, a més de semblar un abocador de fems, no té mesura: tant li és esquitxar tota la plaça com estar a punt de fer el bategot.

Una promOCIÓ de les forces minoritàries

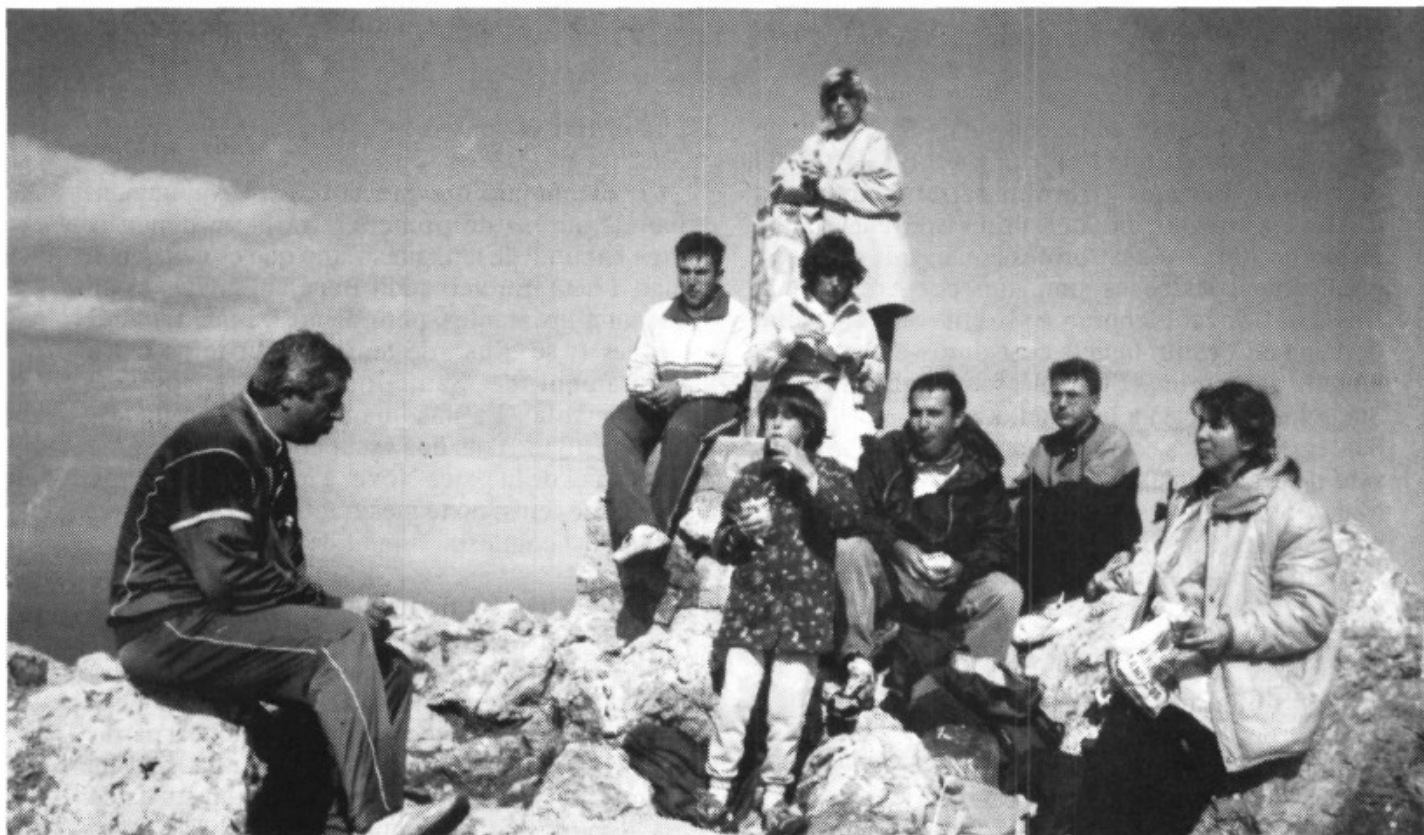
Cada vegada és més clar que la Unió Santjoanera és un partit filial del PP. El seu número u ara és membre de l'executiva local d'aquest partit. L'hi han fet perquè, segons els seus estatuts, tots els militants amb càrrecs electes són membres nats de l'executiva. És un nou episodi de les estranyes relacions entre els dos partits. Quan el Comandant va crear US no es va donar de baixa del PP, ni el PP va trobar que hagués fet res que fos incompatible amb la militància. Aleshores, hi va haver qui va dir que el PP li va subvencionar la campanya amb cinquanta mil pessetes. Pareix com si el PP hagués aprofitat l'Associació de la Tercera Edat per aconseguir més representació municipal, sense tenir cap mania de botar-se els estatuts (encara deuen quedar il·lusos que pensen que no han fet política?) o d'amagar les vertaderes intencions als companys de llista o als votants. Davant els fets, només puc pensar que tot ha estat un muntatge.

Joan Bauçà

MISTER HYDE FIGUERAS

EXCURSIÓ:

Anàrem a ...

Puig del Galatxó desde Puigpunyent

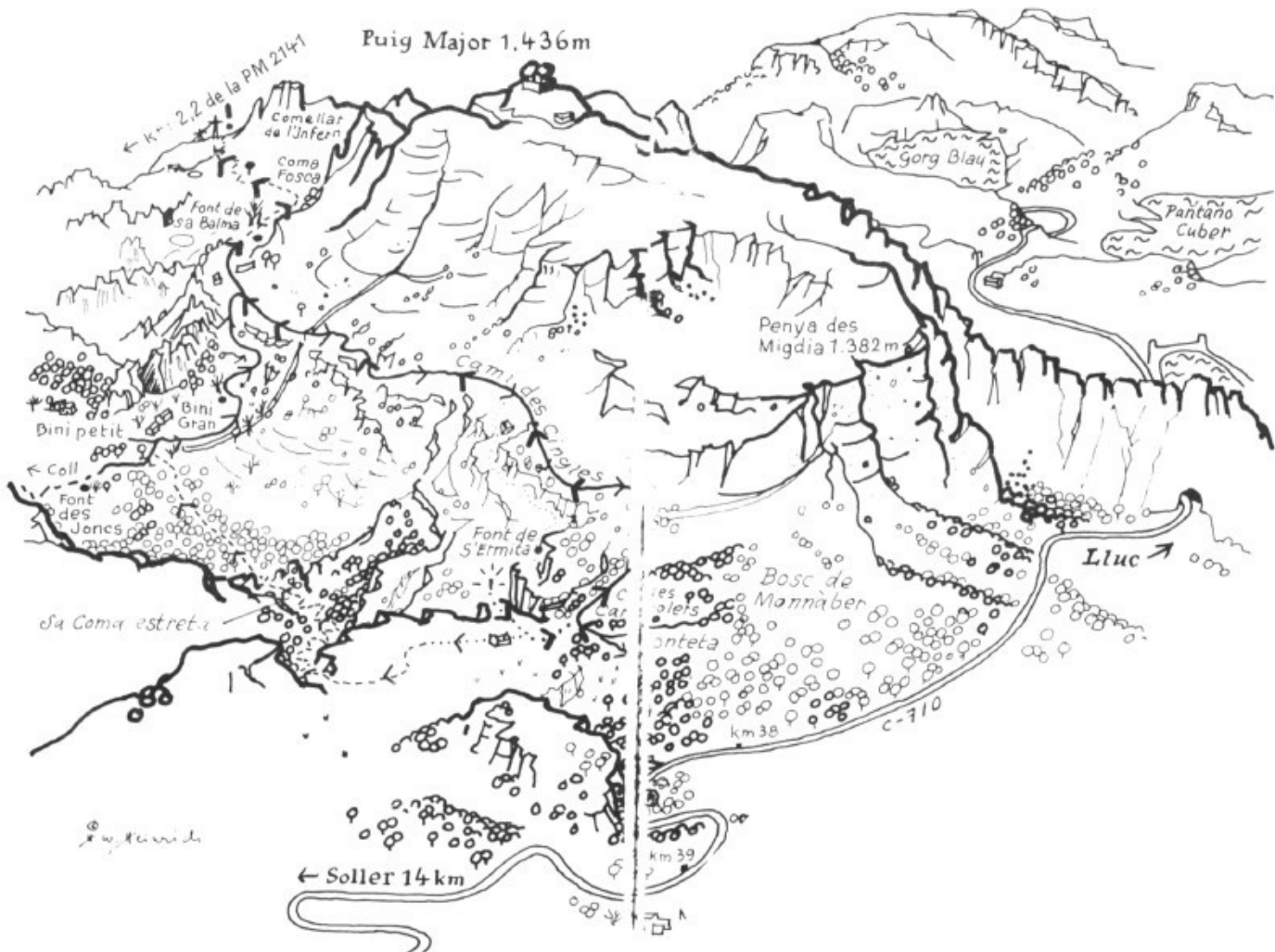
Després d'una sessió esgotadora d'automòbil (no sabem molt bé el camí, i per més *inri* coincidírem amb un Ral-li automobilístic Galilea-Puigpunyent), poguerem emprendre la marxa a peu cap al cim del puig. En un principi feia un aigua de bombolla, no obstant, quan partírem a caminar el temps es va compondre, i passàrem tota l'excursió amb un dia immillorable. Quan férem cim, el temps es va estirar totalment, i fins i tot no hi feia un alè de vent, cosa completament inusual al Galatxó. Tot plegat, una justa gratificació per als 9 agosarats exursionistes, que partíem, confiant en la providència.

MISTER HYDE FIGUERAS

EXCURSIÓ:

Il·lustració d'Herbert Heinrich (*Doce excursiones clásicas por Mallorca*, Ed.Moll 1987).

Anirem a...

El Diumenge 17 de novembre, arribarem al *Penyal del Migdia* i el *Puig Major*, per la seva falda a la banda de ponent.

Itinerari a peu: Del km 38,100 de la carretera de Sóller a Lluc cap al *Coll dels Cards Colers*, baixant després fins a les cases de *Bini Gran* per *sa Coma Estreta*, i tornant a guanyar altura fins arribar a la *Font de sa Balma*, devora el *Comellar de l'Infern*, on dinarem (si no fa vent, anam bé de temps, trobam llenya eixuta... farem un poc de caliu per torrar). En haver dinat emprendrem el camí de tornada, pel *Camí dels Cingles* cap el *Coll dels Cards Colers* un altre cop.

Horari aproximat de marxa: unes 4 hores

Heu de dur calçat i indumentària adequats. Veniu preparats per afrontar les inclemències del temps (vent, brusca, fret...).

Partirem de davant *Es Centro* a les 8 i mitja del dematí.

Nota: L'excursió del desembre serà el diumenge 15, i l'anunciarem amb cartells setmanes abans.

Aquest mes fa...

216 anys que a la 1,30 de la nit el santjoaner missioner **Fra Lluís Jaume i Vallespir**, als 35 anys d'edat, es va trobar amb la mort, a la *Missió de Sant Diego*, California.

66 anys que l'ajuntament va comprar els terrenys de l'*Escola de ses nines*. (17/11/1925)

55 anys que el poble de Sant Joan va nomenar *Fill Il·lustre* l'amo **Antoni Oliver**, dels Calderers. (01/11/1936)

45 anys que es varen començar les obres per construir el camp de futbol de *Son Juny*, essent president en Miquel Fiol i amb la col·laboració de D.Joan Julià. (—/11/1946)

35 anys que es va fundar la *Penya Motorista Sant Joan*, presidida aleshores per l'omnipresent Miquel Fiol. (—/11/1956)

21 anys que el *Tele-Club* de Sant Joan va editar el seu primer *Boletín Informativo*, que després es va transformar en Revista Sant

Joan editada pel Centre Cultural. (21/11/1970)

20 anys que el rector **Gabriel Ferriol** va ser destinat a la parròquia de Sant Joan, procedent de Sineu. (-/11/1971)

17 anys que el poble de Sant Joan va proclamar *Fill Predilecte* de la vila el Pare **Rafel Ginard i Bauzà**. (17/11/1974)

16 anys que va morir *El Generalísimo*. (20/11/1975)

15 anys que es va fundar l'agrupació folclòrica **Aires de PAGESIA**, sota la direcció de Carles Costa. (—/11/1976)

14 anys de la constitució de l'*Associació de Pares d'Alumnes* de l'escola de Sant Joan. (07/11/1977)

14 anys que la *Coral de Sant Joan* va participar en la gravació d'un disc que es va obsequiar als donants de sang de Mallorca. (19/11/1977)

14 anys que es va reestrenar

l'*Orgue de l'Església* parroquial de Sant Joan, després de molts anys de no funcionar. (20/11/1977)

13 anys que el *teatre de Sant Joan* va quedar completament destruït per un incendi, que el deixà reduït a cendres. (10/11/1978)

12 anys que es va editar el I volum del *Refranyer Popular de l'Illa de Mallorca*, del mestre **Miquel Fuster i Aguiló**. (—/11/1979)

11 anys que el poeta santjoaner **Miquel Gayà i Sitjar** va ingressar, amb tots els honors, com a membre de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Sebastià de Ciutat. (26/11/1980)

8 anys que s'inicaren les obres de perllongació del carrer de *Mestre Mas*, comunicant amb el *Camí de Sa Bastida*. (—/11/1983)

5 anys que es va presentar al públic el llibre *Memòries i Històries*, autobiografia del poeta i escriptor santjoaner **Miquel Gayà i Sitjar**. (—/11/1986)

4 anys que va morir, a l'edat de 86 anys, **Mn. Bartomeu Bauzà Oliver**. Feia exactament 16 anys que havia deixat el càrrec de rector a la parròquia de Sant Joan. (01/11/1987)

OCB

SUBSCRIPCIÓ PER UN ANY, 2.500 ptes

Nom:
 Cognoms:
 Carrer: núm.:
 Població: cp:
 Banc o Caixa: núm. de compte:

Feu arribar aquesta butlleta a qualsevol membre de l'equip de redacció o enviau-la a:
MEL I SUCRE Sant Joan, Bellavista 13

firma

AGENDA - NOVEMBRE

Natalicis

Maria del Mar Bauçà Sureda (05-10-91)
Pere Mestre Matas (22-10-91)

Defuncions

Joana Mª Gayà Barceló (07-02-22/04-10-91)
Margalida Vich Sastre (06-09-11/25-10-91)

Noces

Josep Ferriol Matas / Mª Magdalena Jaume Nicolau
(05-10-91)

Apotecaries de guàrdia

Diumenges

Dia 3: Sant Joan
Dia 10: Vilafranca
Dia 17: Ariany
Dia 24: Montuïri

Benzineres

De dia i de nit:

Viñas (Manacor, cra. d'Artà)
Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)

Diumenges:

Viñas (Manacor, cra. d'Artà)
Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)
Marratxí (Inca, cra. de Palma)
Estelrich (Can Picafort, cra. d'Artà)
El Molinar (Palma, Ramonell Boix)
Febrer (Sant Joan, cra. de Manacor. *Diumenges mati*)

Festivitats del mes

Dia 1: Tots Sants
Dia 2: Sants Difunts
Dia 4: Sant Carles
Dia 30: Sant Andreu

Esdeveniments del mes

Inca: Dijous Bo (dia 14).
Pollença: Fires (dies 9, 10 i 11)
Palma: Campionat de Billar a tres bandes (a partir de dia 28).
Palma: Curs d'aproximació a la Música (dies 4, 11, 18 i 25).
Palma: Tecnoturística.
Sa Pobla: Fira (dia 24).
Llubí: Fira (dia 27).

Signes del Zodíac

Àries:
Taure:
Bessons:
Cranc:
Lleó:
Verge:
Balança:
Escorpí:
Sagitari:
Capricorní:
Aquari:
Peixos:

DESCANS

Telèfons d'interès

Bombers: 55 00 80
Centre Sanitari: 52 63 11
GESA: 55 41 11
Ajuntament: 52 60 03
Apotecaria: 52 62 52
Consell Insular: 72 15 05
Govern Balear: 46 34 50
Centre Meteorològic: 26 46 10
Guardia Civil: 56 00 27
OCB: 72 32 99
SIAC: 900 321 321
PAC (Vilafranca): 56 05 50

El temps

Pluviometria	G. Company
Octubredia 4	2'0
dia 5	18'2
dia 10	0'6
dia 11	2'8
dia 15	7'9
dia 19	12'8
dia 20	1'5
dia 21	8'2
dia 22	0'3
dia 23	8'2
dia 26	4'4

Total octubre 66'9
Total acumulat 634'7

La lluna

Minvant de dia 1 a dia 6.
Nova de dia 7 a dia 14.
Creixent de dia 15 a dia 21.
Plena de dia 22 a dia 28.
Minvant de dia 29 a dia 30.

Previsió del temps

El novembre serà un mes humit, més del que és normal per aquestes dates, encara que no farà brusques massa intenses. Les temperatures davallaran poc a poc, encara que no farà gelades.

Agenda esportiva

Futbol III Regional:

Sant Joan — At. Balcars (10-11)
Llorito — Sant Joan (24-11)
Sant Joan — Son Cladera (01-12)
Sant Joan — Constància (15-12)

